

**Hrvatski okvir osiguranja kvalitete u strukovnom
obrazovanju i osposobljavanju**

Izvješće projekta o testiranju samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj

**KLJUČNI REZULTATI, NAUČENE LEKCIJE
I PREPORUKE ZA RAZVOJ OSIGURANJA KVALITETE U
STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSOBLJAVANJU
I SAMOVRJEDNOVANJE I VANJSKO PRAĆENJE
USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE**

Izvrješće projekta o testiranju samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj:

Izdavač: „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“
– projekt financiran sredstvima EU-a

Voditeljica projekta: Hrvojka Laušić Ramljak

Lektura: Srećko Paponja

Razvojni tim - članovi radne skupine u sklopu komponente 2 projekta:

<i>Marija Marčelić</i>	ASOO
<i>Irena Ištvančić</i>	ASOO
<i>Dragica Kovčalića</i>	ASOO
<i>Siniša Markulin</i>	ASOO
<i>Andreja Uroić Landekić</i>	MZOS
<i>Kristina Begonja</i>	MZOS
<i>Suzana Hitrec</i>	USR
<i>Vesna Marović</i>	AZOO
<i>Biljana Vranković</i>	NCVVO
<i>Natalija Gjeri</i>	NCVVO
<i>Sandra Antulić</i>	NCVVO
<i>Mirela Lekić</i>	HOK
<i>Ivana Lešina</i>	Gospodarska škola Buje
<i>Snježana Stivaničević</i>	Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek
<i>Sani Bodlović</i>	Srednja škola Bol
<i>Bernardica Šeligo</i>	Srednja škola Pregrada

Zagreb, veljača 2012.

U suradnji s:

Agencijom za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
Agency for Vocational Education and Training and Adult Education

Radnička cesta 37b, 10 000 Zagreb, HR, Croatia

T: +385 1 62 74 666, F: +385 1 62 74 606

E: ured@asoo.hr; www.asoo.hr

Grafički dizajn: RD Digital d.o.o.

Tisak: RD Digital d.o.o.

Naklada: 500 primjeraka

Fotografije: Članovi projektnoga tima autori su svih fotografija (21), a nastale su za posjeta pilot-ustanovama za strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj

Priznanje

Radna skupina željela bi zahvaliti sljedećim višim stručnim savjetnicima iz ASOO-a zbog interesa što su ga pokazali za pilot-fazu projekta, zbog posjećivanja pilot-škola zajedno s vanjskim pratiteljima i zbog doprinosa što su ga dali kao dobri poznavatelji rada ustanova za strukovno obrazovanje:

Viši stručni savjetnici iz ASOO-a:

*Vlatka Klašnja
Tamara Hudolin
Danijela Pustahija Musulin
Damir Zvonar
Ivica Lozo
Elisabetta Fortunato
Dora Ulaga
Kristina Miklaužić Černicki*

Radna skupina bi željela zahvaliti ustanovama za strukovno obrazovanje (njih 24) koje su sudjelovale u pilot-fazi i vanjskim pratiteljima (njih 11) za njihov predan, naporan rad i povratne informacije u isprobavanju metodologija samovrjednovanja i vanjskog praćenja. Pilot-faza ne bi bila toliko uspješna da nije bilo predanih koordinatora samovrjednovanja, timova za kvalitetu i vanjskih pratitelja.

Pilot-ustanove za strukovno obrazovanje:

<i>Gospodarska škola</i>	<i>Čakovec</i>
<i>Strukovna škola</i>	<i>Virovitica</i>
<i>Prva ekonomska škola</i>	<i>Zagreb</i>
<i>Strukovna škola</i>	<i>Gospić</i>
<i>Graditeljsko-geodetska škola</i>	<i>Osijek</i>
<i>Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića</i>	<i>Makarska</i>
<i>Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifićanića</i>	<i>Poreč</i>
<i>Poljoprivredna škola</i>	<i>Zagreb</i>
<i>Srednja strukovna škola kralja Zvonimira</i>	<i>Knin</i>
<i>Šumarska i drvodjeljska škola</i>	<i>Karlovac</i>
<i>Tehnička škola za strojarstvo i mehatroniku</i>	<i>Split</i>
<i>Prva srednja škola</i>	<i>Beli Manastir</i>
<i>Pomorska škola</i>	<i>Zadar</i>
<i>Srednja poljoprivredna i tehnička škola</i>	<i>Opuzen</i>
<i>Tehnička škola za strojarstvo i brodogradnju</i>	<i>Rijeka</i>
<i>Industrijsko-obrtnička škola</i>	<i>Slavonski Brod</i>
<i>Srednja škola "Brač"</i>	<i>Supetar</i>
<i>Obrtnička škola</i>	<i>Sisak</i>
<i>Srednja škola</i>	<i>Bedekovčina</i>
<i>Srednja strukovna škola</i>	<i>Varaždin</i>
<i>Srednja šk. „Arboretum Opeka"</i>	<i>Marčan - Vinica</i>
<i>Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj"</i>	<i>Zagreb</i>
<i>Obrtnička škola</i>	<i>Koprivnica</i>
<i>Graditeljska škola za industriju i obrt</i>	<i>Rijeka</i>

Predgovor

Od svibnja 2004. godine, kada je Europska komisija ratificirala *Zajednički okvir za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju*¹, osiguranje i unaprjeđenje kvalitete postalo je sve važnije za ustanove koje pružaju strukovno obrazovanje i osposobljavanje diljem Europe. Osobito je *samovrjednovanje*, u kombinaciji s vanjskim praćenjem/vrjednovanjem², obećavajući instrument razvoja i osiguranja kvalitete ustanova za strukovno obrazovanje³. Samovrjednovanje može biti nadogradnja već postojećih aktivnosti osiguranja kvalitete u određenoj ustanovi za strukovno obrazovanje, pogotovo što ono potiče stvaranje partnerstava i razmjenu iskustava između njih samih, lokalne zajednice i tržišta rada.

Republika Hrvatska je tek na početku usvajanja europskih postignuća u području osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. U ožujku 2010. godine EQARF⁴ je prilagođen nacionalnom kontekstu i izrađen je prijedlog Okvira za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju zajedno s instrumentima osiguranja kvalitete namijenjenima sustavu SOO-a. Od ožujka 2010. do ožujka 2012. godine partner u projektu ASOO⁵, uz pomoć projekta IPA⁶ „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“, financiranome sredstvima Europske unije, izradio je, testirao i revidirao Okvir za samovrjednovanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

Svrha IPA projekta „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“ bila je omogućiti razvoj integriranoga i sustavnog pristupa osiguranju kvalitete u SOO-u u skladu s kopenhaskim i matriškim odlukama s naglaskom na provedbi ovog koncepta u praksi te potaknuti razmjenu informacija o pitanjima osiguranja kvalitete između ustanova za strukovno obrazovanje i šire javnosti.

Ova brošura je izrađena kako bi je koristili svi dionici u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji su zainteresirani za informacije o *testiranju samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje u Republici Hrvatskoj*⁷; stoga, uz preporuke za daljnji razvoj, ovaj dokument uključuje i opise osnovnih koncepata vezanih uz kvalitetu u SOO-u i nacionalni sustav osiguranja kvalitete. Cilj tih opisa je razjasniti status *Okvira za samovrjednovanje* kao dijela nacionalnog osiguranja kvalitete i naglasiti njegovu važnost u unaprjeđenju sustava SOO-a.

Članovi radne skupine

- 1 Zaključak Vijeća o osiguranju kvalitete u SOO-u od 18. svibnja 2004. godine; 9599/04LIMITE/EDUC117/SOC252
- 2 Ovaj se pojam ne odnosi na vanjsko vrjednovanje rezultata ispita (vrjednovanje polaznika) koje provodi NCVVO niti na stručno-pedagoški nadzor što ga provodi ASOO; zbog toga se koristi pojam "praćenje" za označavanje procesa koji služi za potvrđivanje procesa samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje, vidi poglavlje 8.
- 3 Termin *ustanova za strukovno obrazovanje* koristi se u tekstu jer se odnosi na sve vrste strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; prema članku 13.1, ASOO je odgovoran za čitav sustav SOO-a, što uključuje učenje na radnome mjestu, obrazovanje odraslih i učenje u zajednici.
- 4 Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u, srpanj 2009. godine
- 5 Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- 6 IPA = Instrument prepristupne pomoći
- 7 Za više informacija pogledati *Završno izvješće o pilot-fazi*, rujan 2011., na www.asoo.hr

Sadržaj

1. Uvod.....	7
2. Europski kontekst.....	9
3. Nacionalni kontekst.....	15
4. Uloge i odgovornosti.....	18
5. Zašto samovrjednovanje?.....	25
6. Ključni rezultati i naučene lekcije iz pilot-projekta 2010./2011.....	31
7. e-Kvaliteta - internetski alat za samovrjednovanje.....	34
8. Unaprjeđenje kvalitete na razini ustanova za strukovno obrazovanje: samovrjednovanje.....	37
9. Vanjska provjera Okvira za kvalitetu SOO-a: rasprava.....	40
10. Prijedlozi i preporuke.....	45

Dodatci

A. Europski ključni pokazatelji uspješnosti.....	55
B. Skraćenice.....	56

CHELSEA

0

1. UVOD

U ovoj brošuri se nalazi sažetak *Razvoja osiguranja kvalitete* koji je ASOO⁸ proveo u sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj uz pomoć IPA projekta „*Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju*“ financiranome sredstvima Europske unije.

Potreba za osiguranjem kvalitete nije više ograničena na industriju i proizvodnju već sada postoji u većini gospodarskih grana, uključujući i pružanje usluga. Značajno dostignuće dogodilo se kada se od korištenja normi za završne provjere kvalitete i inspekcije – kontrola kvalitete – prešlo na izradbu standarda i procesa kojima se osigurava kvaliteta proizvoda i usluga putem kontinuiranoga vrjednovanja – osiguranje kvalitete.

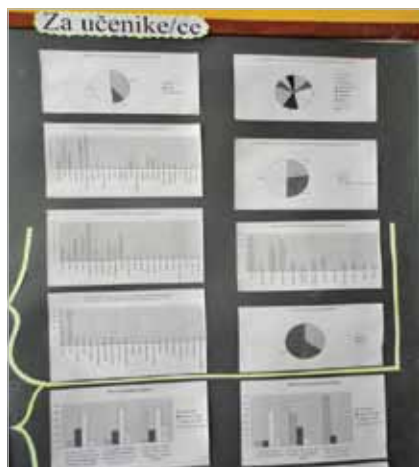
Često se koristi definicija koja opisuje kvalitetu kao „*Oduševljavanje korisnika potpunim zadovoljavanjem njihovih potreba i očekivanja*“⁹ i stoga je imperativ da ustanove za strukovno obrazovanje znaju tko su njihovi korisnici te što oni trebaju i očekuju. Osim toga, jednom pošto utvrdi koje su to potrebe i očekivanja, ustanova mora biti sposobna izmjeriti može li zadovoljiti te iste potrebe i očekivanja (samovrjednovanje). U slučaju SOO-a dva su neposredna korisnika – polaznici i socijalni partneri – iako i vlada i društvo u cijelosti imaju svoje potrebe i očekivanja koja također treba ispuniti.

Proces kvalitete ima tri vida:

- *Osiguranje kvalitete* – obuhvaća planirane i sustavne procese koji su potrebni kako bi ustanova bila sigurna da će usluge strukovnog obrazovanja koje pruža zadovoljiti specifične zahtjeve što ih nalaže kvaliteta. Aktivnosti osiguranja kvalitete ne služe kako bi se izravno kontrolirala kvaliteta; one obično uključuju samovrjednovanje ustanove prema propisanim standardima. S pomoću tih aktivnosti moguće je odrediti spособnost pojedinih ustanova te koju razinu standarda pružanja usluga strukovnog obrazovanja one mogu postići zahvaljujući toj sposobnosti.
- *Kontrola kvalitete* – obuhvaća operativne aktivnosti kojima se regulira izvedba kako bi se ispunili zahtjevi koje nalaže kvaliteta. Ovim se procesom provodi inspekcija i održavaju standardi, ne stvaraju se.
- *Unaprjeđenje kvalitete* – obuhvaća sve aktivnosti koje donose korisne promjene u izvedbi. Ovim se procesom mijenjaju procedure, postupci ili aktivnosti putem procjenjivanja, analiza i korektivnih radnji (tj. aktivnosti kojima se ispravljaju pogreške).

8 Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

9 Navod, na primjer, na internetskoj stranici britanskoga Ministarstva trgovine i industrije – *Od kvalitete do izvrsnosti* - <http://www.dti.gov.uk/quality/1i.htm>

Slika 2. Pano s rezultatima ankete o izvannastavnim aktivnostima i međuljudskim odnosima u Srednjoj strukovnoj školi Varaždin

Hrvatski okvir za kvalitetu u SOO-u uključuje sva tri vida kvalitete; oni se kontinuirano usklađuju s najboljim europskim primjerima prakse (npr. Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u – EQARF-VET i Priručnik za međusobnu reviziju¹⁰) i osigurat će kvalitetu usluga strukovnog obrazovanja. No, Okvir za kvalitetu u SOO-u se također prati i usklađuje s hrvatskim zakonima i propisima.

Uvođenje Okvira za kvalitetu u SOO-u ključan je dio modernizacije hrvatskoga sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u kojemu će ustanove za strukovno obrazovanje u budućnosti potencijalno imati veću fleksibilnost i

samoregulaciju. U skladu s najnovijim postignućima drugdje u svijetu, Okvir za kvalitetu u SOO-u naglašava ulogu polaznika i socijalnih partnera, kao i drugih nacionalnih i lokalnih dionika, čime svi oni sami postaju odgovorni za osiguranje kvalitete, kontrolu kvalitete i unaprjeđenje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

10 *Europski priručnik za međusobnu reviziju za inicijalni SOO*, projekt Leonardo da Vinci, AT/04/C/F/TH-82000, 2007.; www.peer-review-education.net

2. EUROPSKI KONTEKST

Sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja diljem svijeta razvijaju načine osiguravanja i unaprjeđivanja kvalitete usluga koje nude. Primjerice Europska komisija razvila je modele osiguranja kvalitete koje mogu koristiti zemlje članice Europske unije kao dio cjelokupne strategije cjeloživotnog obrazovanja.

2.1. Zajednički okvir za osiguranje kvalitete (CQAF)

Potpuno upravljanje kvalitetom (*engl. Total Quality Management, TQM*) vjerojatno je najpoznatiji sustav osiguranja kvalitete. Postoji čitav niz modela TQM-a, čija je upotreba rasprostranjena, a neke od njih, kao što je obitelj standarda *ISO9000*¹¹ i *Model izvrsnosti Europske zaklade za upravljanje kvalitetom*¹², koriste ustanove za strukovno obrazovanje u nekim zemljama. Međutim, ni ISO9000 ni model Europske zaklade za upravljanje kvalitetom ne bave se ključnom aktivnošću „učjenja“.

Kopenhaškim procesom osiguranje kvalitete u SOO-u postalo je prioritetnom temom u kontekstu europske suradnje, naglašavajući njegovu ulogu u promicanju međusobnog povjerenja, a time i u povećanju mobilnosti i olakšavanju pristupa cjeloživotnom učenju. Kao odgovor na novopostavljeni prioritet nastao je *Zajednički okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u u Europi* (*engl. Common Quality Assurance Framework, CQAF*)¹³ čime su zemlje članice pozvane da dobrovoljno odluče hoće li promicati taj okvir zajedno s relevantnim dionicima. Europska je komisija ratificirala CQAF u svibnju 2004. godine (zaključak Vijeća o Osiguranju kvalitete u SOO-u od 18. svibnja; 9599/04LIMITE/EDUC117/SOC252), čime je postao krovnim okvirom unutar kojega svaka zemlja treba razviti svoj vlastiti nacionalni okvir za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Osiguranje i razvoj kvalitete kontinuirani su procesi. Ni CQAF nije iznimka u tom pogledu. Upravo zbog toga je nadograđen u rujnu 2005. godine¹⁴ i preimenovan u EQARF, model okvira koji treba služiti zemljama članicama Europske unije kao referencija pri razvoju i reformi svojih vlastitih nacionalnih sustava kvalitete u SOO-u.

11 Primjerice na <http://www.iso.ch/iso/en/iso9000-14000/understand/qmp.html>

12 Pojediniosti je moguće pronaći na <http://www.efqm.org/Default.aspx?tabid=102>

13 Zaključci Vijeća o Osiguranju kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, 18. svibnja 2004.

14 Europska komisija (2005.): *Osnove Zajedničkog okvira za osiguranje kvalitete u SOO-u u Europi*, revidirana verzija na www.ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/qualitynet/cqaf.pdf

2.2. EQARF

U srpnju 2009. godine Europski parlament i Vijeće Europske unije objavili su završnu preporuku o uspostavi *Europskoga referentnog okvira za osiguranje kvalitete u SOO-u*¹⁵ (engl. *European Quality Assurance Reference Framework for VET, EQARF-VET*). Cilj ove preporuke je postaviti EQARF-VET kao referentni alat koji će pomoći zemljama članicama u nadgledanju kontinuiranog unaprjeđenja kvalitete svojih sustava SOO-a te im pomoći u ispitivanju načina na koji funkcioniraju postojeći modeli osiguranja kvalitete.

EQARF je osmišljen kako bi pomogao zemljama članicama i zemljama koje sudjeluju u njegovoj primjeni da izrade, unaprijede, nadziru i vrjednuju svoje vlastite sustave i postupke uz podršku tog zajedničkoga referentnoga sustava i konkretnih referentnih alata. Na taj način on pomaže u povećanju transparentnosti i konzistentnosti odluka koje na političkoj razini donose različite zemlje članice, dok u potpunosti poštuje odgovornost samih zemalja za razvoj vlastitih sustava. Stoga, EQARF predstavlja Europski referentni okvir koji osigurava i razvija kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

EQARF-VET ima tri značajke:

- kriterije kvalitete - koje se temelje na ciklusu kvalitete i osmišljeni su kako bi omogućili sustavni pristup postavljanju ciljeva u SOO-u, provedbi, vrjednovanju i kontroli na svim razinama uz pomoć specifičnih kriterija;
- zemlje članice trebaju samostalno odrediti modele samovrjednovanja, internoga i vanjskog praćenja, koje provode treće strane, ustanova za strukovno obrazovanje, i to na način koji njima odgovara;
- ključne pokazatelje uspješnosti (engl. *Key Performance Indicators, KPIs*) kao mjerne alate koji omogućuju vrjednovanje i unaprjeđenje sustava SOO-a te usluga SOO-a što ih pružaju zemlje članice i relevantni dionici, s pomoću referentnoga niza indikatora kvalitete.

EQARF se može primjenjivati i na razini sustava i na razini ustanova za strukovno obrazovanje, što omogućuje vrjednovanje djelotvornosti SOO-a. Naglašava unaprjeđenje i vrjednovanje „rezultata“ i „ishoda“ SOO-a u području zapošljivosti, poboljšavanja usklađenosti između ponude i potražnje i promicanju boljega pristupa cjeloživotnom obrazovanju, osobito za osobe u nepovoljnim položajima. Sve u svemu, EQARF je koristan jer pruža djelotvornost, transparentnost i međusobno povjerenje u sustave SOO-a u samim zemljama, ali i između različitih zemalja.

15 EQARF Preporuka od 18. lipnja 2009., objavljena 8. 7. 2009. / C 155

2.3. Preporuke Europskoga kvalifikacijskog okvira za osiguranje kvalitete¹⁶

U prosincu 2004. godine na europskoj konferenciji „Jačanje europske suradnje u području SOO-a“ usvojena je takozvana Maastrička izjava (Maastricht Communiqué). Bit ove izjave je dogovor oko razvijanja Europskoga kvalifikacijskog okvira (*engl. European Qualification Framework, EQF*) te Europskoga sustava bodovanja u SOO-u (*engl. European credit point system for VET, ECVET*). Maastrička izjava također naglašava veliku važnost inovacija i postizanja visoke kvalitete u sustavima SOO-a.

Svrha EQF-a je stvaranje europskoga sustava, u kojemu bi kvalifikacije bile prenosive i usporedive, a programi obrazovanja i osposobljavanja koji su potrebni za stjecanje tih kvalifikacija usklađeni. Osnovni element EQF-a je opis osam referentnih razina koje navode koje kompetencije polaznici na određenoj razini trebaju postići. Takav sustav može pomoći u povećanju mobilnosti na europskomu tržištu rada; povećava transparentnost i olakšava poslodavcima i ustanovama za strukovno obrazovanje procjenjivanje kompetencija koje pojedinac usvoji i koje može primijeniti.

Sustavi osiguranja kvalitete uspostavljeni su na nacionalnoj razini kako bi osigurali poboljšanje i povećali odgovornost u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Cilj im je povećati djelotvornost i transparentnost pružanja obrazovanja na svim razinama, čime se promiče uzajamno povjerenje, priznavanje i mobilnost u samim zemljama, ali i između različitih zemalja. Osiguranje kvalitete iznimno je važna dimenzija EQF-a, a predanost nizu zajedničkih načela preduvjet je za suradnju između dionika na različitim razinama. Europski parlament ih promiče¹⁷, a Okvir za kvalitetu trebao bi ih se držati. Ta načela su sljedeća:

- 1) Osiguranje kvalitete je potrebno kako bi se osigurala odgovornost i unaprjeđenje obrazovanja i osposobljavanja;
- 2) Politike i procedure osiguranja kvalitete trebaju podupirati sve razine Europskoga kvalifikacijskog okvira;
- 3) Osiguranje kvalitete trebalo bi biti sastavni dio unutarnjeg upravljanja ustanovama za strukovno obrazovanje;
- 4) Osiguranje kvalitete trebalo bi podrazumijevati redovito nadgledanje ustanova, njihovih programa ili njihovih sustava osiguranja kvalitete posredstvom vanjskih agencija ili tijela zaduženih za vanjsko praćenje;
- 5) Tijela ili agencije koje provode vanjsko praćenje osiguranja kvalitete također bi trebale biti predmetom redovitih revizija;
- 6) Osiguranje kvalitete trebalo bi pokrivati cijeli kontekst, sve što je uloženo (input), procese i rezultate s tim da bi naglasak trebao biti na rezultatima i ishodima učenja;

¹⁶ Europska komisija (2005.): *Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje*
¹⁷ Europski parlament (2007.): *Izvjешće o EQF-u A6-0245/2007-19/06/07*

- 7) Sustavi osiguranja kvalitete trebali bi uključivati sljedeće:
 - a. jasne i mjerljive ciljeve i standarde,
 - b. smjernice za provedbu, uključujući i sudjelovanje dionika,
 - c. prikladne resurse,
 - d. konzistentne metode vrjednovanja, povezujući samo vrjednovanje i vanjsku kontrolu,
 - e. proces dobivanja povratnih informacija i postupke za unaprjeđivanje,
 - f. široko dostupne rezultate vrjednovanja;
- 8) Sve inicijative u području osiguranja kvalitete na međunarodnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini trebalo bi koordinirati kako bi se osigurao dobar pregled, koherentnost, sinergija i analiza čitavoga sustava;
- 9) Osiguranje kvalitete trebalo bi biti kooperativan proces koji se proteže kroz sve razine i sve sustave obrazovanja i osposobljavanja, uključujući i relevantne dionike unutar i između zemalja članica Europske unije;
- 10) Smjernice za osiguranje kvalitete na razini Europske unije mogu poslužiti kao referentne točke pri vrjednovanju i međusobnom učenju.

2.4. EQAVET¹⁸

U listopadu 2005. godine Europska komisija je uspostavila Europsku mrežu za osiguranje kvalitete u SOO-u (*engl. European Network in Quality Assurance in VET, EQAVET*) kako bi se ostvarila održiva suradnja u području osiguranja kvalitete u SOO-u između zemalja članica. EQAVET je zajednica ljudi istih interesa koja objedinjuje zemlje članice, socijalne partnere i Europsku komisiju u promicanju europske suradnje u razvijanju i unaprjeđivanju osiguranja kvalitete u SOO-u koristeći Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete (EQARF).

Mreža će pomoći u razvijanju i unaprjeđivanju kvalitete struktura SOO-a na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini uz potpuno poštivanje raznolikosti sustava osiguranja kvalitete zemalja članica.

EQAVET, koji su zemlje članice Europske unije usvojile u lipnju 2009. godine, referentni je alat za donositelje politika i temelji se na ciklusu kvalitete koji ima četiri faze: 1) postavljanje i planiranje ciljeva, 2) provedbu, 3) vrjednovanje i 4) reviziju. Poštuje autonomiju nacionalnih vlada i sustav je koji na dobrovoljnoj osnovi mogu koristiti mjerodavne institucije i druga tijela koja su uključena u osiguranje kvalitete.

Zemlje članice i Europska komisija također su izradile Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete (EQARF), kao nastavak CQAF-a, kako bi

18 © Europsko osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

promicale i nadzirale stalno unaprjeđenje nacionalnih sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Mreža će funkcionirati putem *Nacionalnih referentnih točaka za osiguranje kvalitete*. To je povezano s lisabonskim ciljevima i ciljevima što ih je odredilo Vijeće na sastanku u Barceloni u ožujku 2002. godine.

2.5. Nacionalne referentne točke¹⁹

Preporuka za uspostavu Europskog okvira za osiguranje kvalitete u SOO-u (EQARF-VET) poziva sve zemlje članice na usvajanje zakonskih odredaba i jačanje usvojenih odredaba koje propisuju osiguravanje kvalitete njihovih obrazovnih sustava. Na taj način će se definirati nacionalni pristup, čija će se provedba nadzirati svake četiri godine. Usvajanje takvih zajedničkih alata ključan je korak u proširivanju i jačanju međusobnog povjerenja između zemalja članica, što je temelj procesa europske suradnje, a osobito priznavanja kvalifikacija i bodova koji se steknu u nekom drugom sustavu.

Kako bi se pomoglo svima koji su uključeni u ovaj proces, od nacionalnih institucija, socijalnih partnera pa do ustanova za strukovno obrazovanje, preporuka traži od zemalja članica da uspostave nacionalna referentna mjerila. S pomoću *nacionalnih referentnih točaka* uspostavlja se veza između europske i nacionalne razine, obavještavaju se svi dionici o smjernicama i metodologijama koje se izrađuju u Uniji.

U svakoj državi (Europska unija, Europski ekonomski prostor i zemlje kandidatkinje) *Nacionalne referentne točke* povezuju postojeće nadležne institucije te uključuju socijalne partnere i sve dionike na nacionalnoj i regionalnoj razini, kako bi se osiguralo naknadno praćenje inicijativa. One su dio Mreže EQAVET; ali su vezane uz određene strukture, prakse i zahtjeve svake zemlje članice.

Uloga *Nacionalnih referentnih točaka* je uspostava veza između europskoga pristupa i nacionalnih okvira osiguranja kvalitete. Osim toga, one trebaju poslužiti kao katalizator u razvoju kulture osiguranja kvalitete u zemljama članicama. Njihove glavne funkcije su:

- redovito informiranje mnogobrojnih dionika o aktivnostima EQAVET-a
- pružanje aktivne potpore provedbi radnoga programa EQAVET-a
- poduzimanje konkretne inicijative u promicanju daljnjeg razvoja referentnog okvira u nacionalnim kontekstima
- podržavanje samovrjednovanja kao komplementarnoga i djelotvornoga sredstva osiguranja kvalitete koje omogućuje mjerenje uspjeha i utvrđivanje područja što ih treba poboljšati, a u skladu je s provedbom radnoga programa EQAVET-a
- osiguravanje djelotvornoga širenja informacija dionicima.

19 © Europsko osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, EQAVET: www.eqavet.eu/gns/about-eqavet/network-members/national-reference-points/Introduction.aspx

Referentne točke će osigurati vlasništvo i uklapanje europskih procesa osiguranja kvalitete u nacionalni kontekst na sljedeći način:

- ▶ poticanjem razmjene iskustava, međusobnim učenjem, konsenzusom
- ▶ prenošenjem i diseminiranjem novih znanja lokalnoj zajednici
- ▶ Uključivanjem socijalnih partnera i relevantnih dionika što osigurava učinkovito iskustvo učenja i razmjenu praksi prilagođavanjem lokalnim potrebama /specifičnostima

- ▶ diseminiranjem i izgradnjom na zajedničkim ciljevima poticanjem transparentnosti i uzajamnog povjerenja
- ▶ podržavanjem nacionalnih politika i inicijativa koje vode ka reformi SOO-a i stvaranjem sinergije
- ▶ uključivanjem socijalnih partnera i relevantnih dionika kako bi se povećala učinkovitost i utjecaj europskog radnog programa

Prikaz 1.

3. NACIONALNI KONTEKST

3.1. Postignuća

Kao što je već spomenuto, Republika Hrvatska je tek na početku usvajanja europskih dostignuća u području osiguranja kvalitete u SOO-u. U ožujku 2010. godine EQARF je prilagođen nacionalnom kontekstu i prijedlog Okvira za kvalitetu u SOO-u razvijen je zajedno s Okvirom za samovrjednovanje koji se temelji na Europskom vodiču za samovrjednovanje pružatelja SOO-a²⁰. Od ožujka 2010. do ožujka 2012. godine Republika Hrvatska je, uz pomoć projekta IPA *Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju*, financiranome sredstvima Europske unije, i partnera u projektu ASOO-a, izradila, testirala i revidirala instrumente osiguranja kvalitete za sustav SOO-a.

Slika 3. Pano o projektu „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju” u Srednjoj strukovnoj školi Varaždin

Postoje dva okvira za kvalitetu u Hrvatskome sustavu obrazovanja i osposobljavanja:

- *Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (NCVVO) odgovoran je za okvir za kvalitetu koji se odnosi na opće obrazovanje
- *Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih* (ASOO) odgovorna je za kvalitetu u SOO-u.

Kako bi se osigurao institucionalni okvir za razvoj sveobuhvatnoga sustava vrjednovanja, u rujnu 2005. godine osnovan je *Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja*. NCVVO je vladina agencija²¹ zadužena za vanjsko vrjednovanje općeobrazovnoga sustava u Republici Hrvatskoj, a uključuje izradbu ispita, organizaciju i provedbu nacionalnih ispita i državne mature.

Kada je 2006. godine NCVVO započeo provedbu vanjskoga vrjednovanja ispita, proveden je pilot-projekt samovrjednovanja škola. 23 gimnazije započele su proces samovrjednovanja u šk. god. 2007./08.; ukupan broj pilot-škola koje su provodile samovrjednovanje narastao je na 83 u šk. god. 2008./09., od čega je 29 bilo mješovitih škola (srednje škole koje ujedno nude i strukovne programe). Od ukupnog broja su 54 isključivo strukovne škole postale dio NCVVO-ova projekta samovrjednovanja. U tom su projektu korišteni materijali za samovrjednovanje NCVVO-a: priručnik, okvir za kvalitetu, KREDA²²-analiza i obrasci izvješća.

20 CEDEFOP (2003.): *Europski vodič za samovrjednovanje pružatelja SOO-a*, radni dokument, verzija 3.

21 Za detaljnije informacije o NCVVO-u vidi poglavlje o ulogama i odgovornostima

22 NCVVO, *Priručnik za samovrjednovanje za srednje škole*, Zagreb, 2010.; www.ncvvo.hr

Slika 4. Otvaranje Dana otvorenih vrata u Gospodarskoj školi Čakovec

Kada je u veljači 2009. godine donesena odluka o proglašenju **Zakona o strukovnom obrazovanju**, sve su ustanove za strukovno obrazovanje postale obvezatne provoditi samovrjednovanje i vanjsko vrjednovanje (članak 11.1). Međutim, do ožujka 2010. godine nisu sve (od 271) strukovne škole uvele godišnji ciklus samovrjednovanja.

U sustavu SOO-a NCVVO je odgovoran za vanjsko vrjednovanje rezultata nacionalnih ispita (*Zakon o strukovnom obrazovanju*, članak 11.3.). ASOO je odgovoran za proces samovrjednovanja ustanova za strukovno obrazovanje, uključujući postupke i obrasce (*Zakon o strukovnom obrazovanju*, članci 12.3. i 12.4.). ASOO je odgovoran i za cjelokupno praćenje i vrjednovanje čitavoga sustava SOO-a (*Zakon o strukovnom obrazovanju*, članak 13.1.). *Zakon o strukovnom obrazovanju* iz 2009. godine uspostavlja zakonski institucionalni okvir za razvoj i provedbu okvira osiguranja kvalitete na razini sustava i ustanova. Prema *Zakonu o strukovnom obrazovanju* iz 2009. godine, Agenciji je povjeren zadatak izradbe strategija, politika, postupaka i instrumenata osiguranja kvalitete u sustavu SOO-a.

Jedan od instrumenata osiguranja kvalitete je proces samovrjednovanja koji ustanove za strukovno obrazovanje trebaju provoditi tijekom svake školske godine. Viši savjetnici iz ASOO-a pružaju potporu i nadziru proces samovrjednovanja. U šk. god. 2010./11., u razdoblju od rujna do 15. srpnja, 24 su ustanove za strukovno obrazovanje testirale okvir za samovrjednovanje i s njim povezan priručnik za samovrjednovanje pod okriljem partnera u projektu ASOO-a.

Slika 5. Drvodjeljski tehničar-dizajner u Šumarskoj i drvodjeljskoj školi Karlovac

Prema *Zakonu o strukovnom obrazovanju* iz 2009. godine (članak 12.4.) sve ustanove za strukovno obrazovanje trebaju izraditi godišnje izvješće o samovrjednovanju i poslati ga ASOO-u. Ustanove za strukovno obrazovanje bit će u mogućnosti izmjeriti svoje rezultate dobivene kroz proces samovrjednovanja i usporediti ih s nacionalnim indikatorima. Novi internetski alat za samovrjednovanje (e-Kvaliteta)²³ omogućit će ustanovama za strukovno obrazovanje ne samo izradbu izvješća i planova unaprjeđenja već i statističkih izvješća i komparativnih tablica.

Postupak vanjskoga praćenja²⁴ za SOO također je razvijen za trajanja IPA-ina pilot-projekta u 2010./2011. godini kako bi se održavalo svojevrsno neprekidno nadgledanje provedbe pilot-procesa samovrjednovanja u ustanovama i kako bi im se pružali savjeti i smjernice kada su se susreli s teškoćama. Nakon pilot-faze, vanjski pratitelji i ustanove dali su povratne informacije kako o postupcima tako i o korištenoj dokumentaciji.

Preporuka je da bi proces vanjskog praćenja trebalo provoditi dva puta godišnje. Prilikom prvog posjeta cilj je pružanje podrške ustanovama u njihovom procesu samovrjednovanja, dok drugi posjet služi za potvrđivanje izvješća o samovrjednovanju. Glavni posjet trebao bi se održati u razdoblju između veljače i svibnja kako bi se ustanovama dali savjeti i smjernice, a drugi u rujnu/listopadu²⁵ kako bi se potvrdilo izvješće o samovrjednovanju.

Prema povratnim informacijama koje su prikupljene za i nakon pilot-faze, **95%** pilot-ustanova preporučilo bi posjete u svrhu vanjskog praćenja drugim ustanovama. Sve su ustanove potvrdile da proces samovrjednovanja ne bi bio moguć bez podrške vanjskog pratitelja. Također su naglasile da su vanjski pratitelji bili od iznimne važnosti kao „treća strana“ koja daje povratne informacije i realne procjene o njihovom radu.

Slika 6. Učenici u školskoj radionici za praktičnu nastavu strojarstva u Strukovnoj školi Gospić

Samovrjednovanje i vanjsko praćenje osigurat će korisne informacije za razvoj nacionalne baze podataka koja će sadržavati kvantitativne i mjerljive ključne pokazatelje uspješnosti kao i referentna mjerila koja ukazuju na najbolje primjere prakse (npr. nacionalne stope završavanja upisanih polaznika, napredovanje polaznika kroz obrazovanje i postignuća polaznika; ulaganje u stručno usavršavanje; stopa nezaposlenosti za različite skupine; učestalost socijalno ugroženih skupina; sastav i obilježja polaznika; korištenje vještina na radnome mjestu).

23 Poveznica na e-Kvalitetu nalazi se na www.asoo.hr.

24 Ovaj se pojam ne odnosi na vanjsko vrjednovanje rezultata ispita (vrjednovanje polaznika) koje provodi NCVVO niti na stručno-pedagoški nadzor koji provodi ASOO; zbog toga se ovdje koristi pojam "praćenje" za označavanje procesa koji služi za potvrđivanje procesa samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje (vidi poglavlje 8.).

25 Za vrijeme pilot-faze drugi je posjet obavljen u svibnju/lipnju; budući da je to obično razdoblje ispita, u budućnosti bi izvješće o samovrjednovanju i plan unaprjeđenja trebalo potvrđivati na početku nove školske godine.

4. ULOGE I ODGOVORNOSTI U SUSTAVU STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OSPOSOBLJAVANJA

Aktivnost projekta - *testiranje samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje* - uključivala je sudjelovanje niza relevantnih institucija i agencija u području obrazovanja i osposobljavanja. Osnovana je radna skupina koja se sastojala od 16 članova kako bi se u stvarnosti olakšalo uključivanje tih institucija i agencija. Ovo poglavlje opisuje ključne institucije, čiji su predstavnici sačinjavali radnu skupinu (što ni na koji način ne umanjuje doprinos svih institucija).

Preporuka je da bi u provedbi svojih aktivnosti sva tijela, agencije i organizacije trebale djelovati na način kojim pokazuju poštovanje prema intelektualnoj i operativnoj fleksibilnosti i raznolikosti ustanova za strukovno obrazovanje, čime bi priznale važnost pružanja kvalitetnih usluga strukovnog obrazovanja u osobnim, profesionalnim i ekonomskim životima pojedinaca, ali i zajednice, a time prepoznale važnosti uključivanja u europske i druge međunarodne tokove.

Slika 7. Stolari u Obrtničkoj školi Sisak

Također se preporuča da bi se agencije trebale pridržavati visokih profesionalnih standarda i pružati isplativu uslugu. Cilj bi im trebao biti ispravno odraditi svoje aktivnosti i pri tomu biti brze, uljudene i konstruktivne u svojim radnjama. U godišnjim izvješćima moraju pokazati da su resursi potrošeni u pravu svrhu i pošteno, da se posao obavlja s integritetom i nepristrano te da se dionici mogu oslanjati na informacije i usluge što ih one pružaju. Uz to moraju provoditi unutarnje samovrjednovanje i osiguravati kvalitetu svoga rada.

4.1. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) odgovorno je za odluke o politikama i strategijama u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Prema *Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010.* (Zagreb, rujan, 2005., MZOŠ), da bi se unaprijedio hrvatski odgojno-obrazovni sustav, postavila su se 4 ključna razvojna prioriteta:

1. Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti odgoja i obrazovanja;
2. Poticanje trajnoga profesionalnog usavršavanja nastavnika/ca i drugih zaposlenika u obrazovanju;
3. Razvoj strategija upravljanja odgojno-obrazovnim sustavom i njegova učinkovitost;
4. Odgoj i obrazovanje za društvenu povezanost (koheziju), gospodarstveni rast i razvoj.

Ključni prioritet „Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti odgoja i obrazovanja“ je za jedan od zacrtanih ciljeva imao i uspostavu sustava vanjskoga vrjednovanja standardiziranim postupcima kako bi se razvijala, nadzirala i poboljšala učinkovitost praćenja usvojenosti znanja i umijeća, cjelokupnoga praćenja rada škola i rada nastavnog osoblja.

U pogledu sustava strukovnog odgoja, obrazovanja i osposobljavanja postavljeni razvojni ciljevi bili su: promjena strukovnog obrazovanja (kako bi postalo manje specijalizirano i prilagodljivo potrebama polaznika i tržišta rada, socijalnim i gospodarskim potrebama) te moderniziranje sadržaja i metoda strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (kako bi se osigurala mogućnosti nastavka obrazovanja nakon završene strukovne škole).

U svrhu izgradnje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji će voditi osiguranju upravo navedenih mogućnosti na nacionalnoj razini, nastala je *Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. – 2013.*

Ciljevi donošenja *Strategije razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. – 2013.* su:

- odrediti pravce razvoja strukovnog obrazovanja i načina njihove realizacije
- utvrditi parametre promjena strukovnog obrazovanja
- uspostaviti mehanizme sustavnog praćenja i ostvarivanja ciljeva
- promicati jednaka prava i uvjete učenja za sve
- promicati strukovno obrazovanje i osposobljavanje
- unaprijediti kvalitetu strukovnog obrazovanja
- izgraditi mehanizme usporedivosti i priznavanja hrvatskih strukovnih kvalifikacija u Europi (Europski kvalifikacijski okvir).

Strategija kao dokument koji će usmjeriti razvoj strukovnog obrazovanja u smjeru postizanja 5 ključnih ciljeva najviše će poslužiti tvorcima obrazovne politike, socijalnim partnerima, nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti i svim korisnicima strukovnog obrazovanja. Postavljeni ciljevi su u skladu s temeljnim načelima na kojima se mora zasnivati strukovno obrazovanje, odnosno načelo dostupnosti, fleksibilnosti, relevantnosti i racionalnosti, partnerstvo, osiguranje kvalitete i transparentnosti sustava. Pet ključnih ciljeva reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji su predviđeni Strategijom su:

- razviti kvalifikacije temeljene na kompetencijama i rezultatima učenja
- trajno usklađivati obrazovanje s potrebama tržišta rada
- izgraditi sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost
- definirati uloge nastavnika u sustavu orijentiranome na rezultate učenja
- uspostaviti sustav osiguranja kvalitete.

Pomaci u podizanju razine osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju učinjeni su provedbom nacionalnih ispita, pripremanja za provedbu državne mature, uvođenjem samovrjednovanja škola te donošenjem *Pedagoškog standarda srednjoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja*. Ipak, ovo su tek početni koraci uvođenja elemenata osiguranja kvalitete u sustav. Veliki pomak učinjen je i izgradnjom informacijskoga sustava za upravljanje strukovnim obrazovanjem (VETIS) i e-Maticom. Veliki dio navedenih aktivnosti poticale su, financirale i stručno potpomagale Europska unija i Svjetska banka.

Razvoj suradničkih radnih odnosa između ključnih agencija bit će nužan ako se želi osigurati holistički pristup Okviru za kvalitetu u SOO-u. Razvojem strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s uspostavom sustava osiguranja kvalitete ojačat će povjerenje pojedinca i poslodavca u sustav obrazovanja te olakšati prijenos i priznavanje kvalifikacija među institucijama i državama.

4.2. ASOO²⁶

Misija ASOO-a kao Agencije odgovorne za sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja je učiniti strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljem koji će pružiti mladim ljudima sva potrebna znanja, vještine i kompetencije kako bi se mogli uspješno zaposliti i/ili nastaviti obrazovanje; ali i sudjelovati u procesu cjeloživotnog obrazovanja.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) je javna institucija, osnovana 13. siječnja 2005. godine odlukom Vlade Republike Hrvatske. Osnivačka prava i dužnosti u ime osnivača, kao i nadzor nad zakonitošću rada Agencije obavlja Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Rad Agencije reguliran je *Zakonom o strukovnom obrazovanju* iz 2009. godine.

²⁶ <http://asoo.hr/>

Cilj ASOO-a je razviti dostupan, fleksibilan i prohodan sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji je povezan sa svijetom rada i visokim obrazovanjem. Poseban naglasak stavlja se na unaprjeđenje kvalitete te na usmjeravanje i vrjednovanje obrazovnog procesa prema mjerljivim ishodima učenja. Reforma i razvoj modernoga sustava SOO-a u Republici Hrvatskoj temelji se na *Strategiji razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u RH 2008. – 2013.* (iz 2008.) i na *Zakonu o strukovnom obrazovanju* iz 2009.

Kao dio svojih glavnih zadaća ASOO razvija nove i modernizira postojeće strukovne kurikulume na temelju strukovnih kvalifikacija koje su zasnovane na kompetencijama i vrjednuju se prema ishodima učenja, a koje odražavaju potrebe tržišta rada i daljnjeg obrazovanja. Važnu ulogu u procesu usklađivanja sustava strukovnog obrazovanja s potrebama tržišta rada imaju sektorska vijeća koja sačinjavaju predstavnici svih partnera i dionika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Strukovni nastavnici imaju ključnu ulogu u SOO-u; upravo zbog toga ASOO posvećuje mnogo pažnje stručnom usavršavanju i osposobljavanju strukovnih nastavnika tako što organizira i provodi stručne ispite, stručne skupove i postupke za napredovanje nastavnika.

Polaznici strukovnih programa sačinjavaju 70% ukupnog broja srednjoškolaca u RH. Kako bi promicao kompetencije polaznika, ASOO svake godine organizira natjecanja polaznika na nacionalnoj razini iz oko 80 različitih strukovnih disciplina.

ASOO je razvio Informacijski sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja – VETIS – koji objedinjava i omogućuje obradbu svih bitnih podataka o strukovnim školama, učenicima, djelatnicima, školskoj opremi, školskim zgradama i prostorima, učeničkim domovima, prijavama učenika na natjecanja, prijavama nastavnika na stručne skupove itd., potrebnih za analizu, planiranje i upravljanje strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem. Moduli u VETIS-u su:

Slika 8. Radionica za članove Povjerenstva za kvalitetu iz pilot-škola (rujan, 2010.)

- Potpora županijskim i državnim natjecanjima u svim disciplinama
- Stručno usavršavanje nastavnika
- Potpora izradbi i održavanju pedagoških standarda
- Prijave i upisi
- Stručni ispiti i napredovanja nastavnika
- SUVT – Središnji ured vježbeničkih tvrtki.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih osnovala je u sklopu VETIS-a Središnji ured vježbeničkih tvrtki radi popularizacije i afirmacije poduzetničkih kompetencija i poduzetničkih aktivnosti kod

svih učenika/ca strukovnih škola u Republici Hrvatskoj. Osnivanjem *SUVT*-a Agencija podupire razvoj svih općih i strukovnih kompetencija učenika. To je istodobno i potpora izgradnji društva znanja, u kojemu učenici, nastavnici i škole moraju imati posebno mjesto i posebno značenje.

4.3. NCVVO²⁷

Od osnutka u rujnu 2005. godine Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) izradio je, testirao i provodi vanjsko vrjednovanje u obrazovnome sustavu u RH i provodi ispite temeljene na nacionalnim standardima.

NCVVO je neovisno tijelo koje je uređeno *Zakonom o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (NN, 151/04.). U provedbi svojih aktivnosti NCVVO surađuje sa znanstvenim, obrazovnim i drugim povezanim institucijama, pojedincima i pravnim tijelima. NCVVO izvještava Vladu RH i Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora o rezultatima svoga rada.

NCVVO obavlja sljedeće poslove u općeobrazovnome sustavu:

- planira strategije i metodologiju provođenja ispita i vanjskoga vrjednovanja u obrazovanju
- provodi znanstvenoistraživački rad u području edukacijskih mjerenja i vanjskoga provjeravanja znanja, vještina i ostalih kompetencija
- izrađuje banke zadataka, konstruira testove i ostale ispitne materijale
- izrađuje i publicira ispitne kataloge i utvrđuje standarde vrjednovanja znanja, vještina i ostalih kompetencija
- izrađuje i publicira radne materijale i priručnike za pripremanje ispita
- organizira i provodi sve vrste ispita temeljenih na nacionalnim standardima, uključujući i državnu maturu
- izdaje potvrde i svjedodžbe o položenim ispitima
- surađuje i usklađuje rad s međunarodnim certifikacijskim centrima i organizacijama
- organizira provedbu međunarodnih ispita i međunarodnih komparativnih analiza u obrazovanju
- provodi vanjsko vrjednovanje u osnovnim i srednjim školama te drugim ustanovama koje se bave profesionalnim obrazovanjem i usavršavanjem
- analizira, statistički obrađuje i objavljuje rezultate ispita i vanjskoga vrjednovanja obrazovanja
- na temelju evaluacijskih analiza daje prijedloge Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta za trajno unaprjeđivanje kvalitete obrazovanja

27 © www.ncvvo.hr

Slika 9. Aranžeri interijera cvijećem u Poljoprivrednoj školi Zagreb (1)

- provodi savjetodavni rad u školama – pomaže školama u samovrjednovanju i razvoju temeljenu na rezultatima standardiziranih testiranja
- organizira seminare za nastavnike u području edukacijskih procjena, ocjenjivanja i vrjednovanja napredovanja učenika
- organizira seminare za vanjske suradnike Centra u procesu pripreme i provedbe ispita (za predmetna povjerenstva, vanjske ocjenjivače, autore ispitnih zadataka itd.)
- razvija i održava informacijski sustav te tiska i objavljuje dokumente i publikacije iz područja vanjskoga vrjednovanja
- obavlja druge poslove u svezi s provedbom nacionalnih ispita i vanjskoga vrjednovanja u obrazovanju.

4.4. Ustanova za strukovno obrazovanje

Prema članku 12.1. i 12.2. *Zakona o strukovnom obrazovanju* (2009.) sve ustanove za strukovno obrazovanje obvezne su uspostaviti Povjerenstvo za kvalitetu, koje se sastoji od sedam predstavnika iz redova nastavnika, roditelja, polaznika, socijalnih partnera i predstavnika lokalne zajednice. Povjerenstvom predsjedava koordinator kvalitete²⁸ te surađuje s ravnateljem i školskim odborom (*ovo se odnosi na sve vrste ustanova i pružatelja strukovnog obrazovanja, a ne samo na strukovne škole*) kako bi proširio i koordinirao postupke vezane uz sustav i priručnik kvalitete na razini ustanove. Koordinator samovrjednovanja je odgovoran za koordiniranje procesa samovrjednovanja i planiranja unaprjeđenja. Čitavo je povjerenstvo odgovorno za izradbu i objavu godišnjeg izvješća o samovrjednovanju ustanove i za provedbu sustava upravljanja kvalitetom

²⁸ Za detaljniji opis uloga i odgovornosti molimo pogledati *Priručnik za samovrjednovanje* (rujan, 2011.)

kao i internog osiguranja kvalitete radi unaprjeđenja kvalitete.

One ustanove za strukovno obrazovanje koje već provode aktivnosti timski, oformile su veće timove za kvalitetu, koji ponekad broje i više od 14 članova te su imali više zaduženja u pogledu kvalitete. Brojčano manje Povjerenstvo za kvalitetu - kao dio Tima za kvalitetu - bilo je odgovorno za pisanje izvješća o samovrjednovanju. Proces samovrjednovanja zatim provode ili timovi po stručnim vijećima, predmetima, kurikularnim područjima ili timovi po prioritetnim područjima. Nakon toga povjerenstva za kvalitetu objedinjavaju izvješća o samovrjednovanju što su ih sastavili timovi u cjelokupno izvješće o samovrjednovanju ustanove. Čitav taj proces usklađuje koordinator samovrjednovanja kojeg imenuje sama ustanova na temelju opisa uloga i odgovornosti navedenih u *Priručniku za samovrjednovanje*.

Naučena lekcija iz procesa testiranja samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje je da su one pilot-ustanove koje već koriste timski rad u svomu svakodnevnom radu imale manje teškoća u provedbi procesa samovrjednovanja od onih ustanova gdje samo ravnatelj, koordinatori samovrjednovanja ili pedagog rade sav posao. Ustanove za strukovno obrazovanje koje su uključile dionike, a osobito nastavnike i polaznike, također su se lakše snašle u procesu samovrjednovanja nego što su očekivale.

Na temelju rezultata iz izvješća o samovrjednovanju sastavlja se godišnji plan unaprjeđenja. A na temelju izvješća o samovrjednovanju i plana unaprjeđenja ustanove izrađuju svoje trogodišnje do petogodišnje dugoročne razvojne planove. Plan unaprjeđenja potrebno je pratiti kvartalno, dok se izvješće o samovrjednovanju i dugoročni razvojni plan ažuriraju jednom godišnje. Planovi se bave svim nedostatcima koji su ustanovljeni za vrijeme samovrjednovanja i postavljaju ciljeve kako bi polaznike još više stavili u središte svih procesa; kako bi pružali visokokvalitetno poučavanje i osposobljavanje; promicali djelotvorno učenje; razvijali vještine i kompetencije djelatnika; poboljšali uključenost poslodavaca i zadovoljili lokalne potrebe za kompetencijama.

Lokalno razvijeni dijelovi strukovnoga kurikuluma, ili obrazovnih programa ustanove dio su obrazovnih usluga koje ustanova pruža kako bi zadovoljila lokalne potrebe kroz suradnju s poslodavcima i/ili relevantnim dionicima. Lokalno razvijene dijelove kurikuluma/programa interno odobrava uprava ustanove, a vanjsko odobrenje dolazi od ASOO-a nakon što predmetni stručnjaci provedu nadzor nad pedagoškim vidom rada ustanove. Sve kurikulume i obrazovne programe svake godine vrjednuju same ustanove prema kriterijima iz *Okvira za samovrjednovanje*. Ovaj vid cjelokupnog *Okvira za kvalitetu za SOO* trebao bi pružati socijalnim partnerima i zajednici sigurnost da obrazovne ustanove zadovoljavaju njihove potrebe i nude visokokvalitetne i relevantne usluge. Također bi trebao osigurati stalni profesionalni razvoj i unaprjeđenje kompetencija i sposobnosti strukovnih nastavnika, predavača, ostalih djelatnika i voditelja.

5. ZAŠTO SAMOVRJEDNOVANJE?

Pristup okvira za samovrjednovanje usmjeren je na stvaranje i razvoj nove dimenzije kvalitete, a cilj mu je pružati podršku ustanovama za strukovno obrazovanje u njihovim nastojanjima da ponude visokokvalitetno obrazovanje i osposobljavanje. Bit procesa je promicanje kontinuiranog unaprjeđenja kvalitete u ozračju otvorenosti i međusobnoga povjerenja kojima se pridonosi transparentnosti i usporedivosti na europskoj razini. Cijeni se dobra praksa i potiče međusobno učenje u procesu koji je dinamičan i poticajan te koristan ustanovama i ASOO-u.

Slika 10. Aranžeri interijera cvijećem u Poljoprivrednoj školi Zagreb (2)

5.1. Ključne vrijednosti

Okvir za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju temelji se na nekoliko osnovnih načela:

- razvoj osiguranja kvalitete usmjeren je na rezultate
- ustanove za strukovno obrazovanje same su odgovorne za kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa i usluga kao i za osiguranje njihove kvalitete
- samovrjednovanje se provodi kroz godišnji ciklus kvalitete koji se sastoji od „planiraj – učini – provjeri - reagiraj“
- proces samovrjednovanja završava izvješćem o samovrjednovanju i planom unaprjeđenja za koji su ustanove za strukovno obrazovanje odgovorne
- svrha Okvira za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju je neprestano unaprjeđivanje kvalitete
- očuvani su interesi i potrebe kako polaznika i poslodavaca tako i

društva općenito

- poticanje razvoja kulture kvalitete u ustanovama
- transparentnost procesa i kvalifikacija i uporaba vanjskoga praćenja nužni su za potvrđivanje procesa samovrjednovanja
- ustanove za strukovno obrazovanje pokazuju svoju odgovornost.

Okvir za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju izgrađen je na ciklusu kvalitete (planiraj–učini–provjeri–reagiraj), a to je proces koji zahtijeva i podržava kontinuirano unaprjeđenje kroz analizu, aktivnosti i procjenjivanje na razini sustava i ustanova.

Ustanove za strukovno obrazovanje moraju posjedovati kvalitetu; odgovorne su za kvalitetu svojih usluga, zbog čega bi trebale težiti uspostavi kulture kvalitete u svojim ustanovama. Samovrjednovanje prema kriterijima kvalitete/opisnicima uspješnosti ključan je alat u osiguranju i unaprjeđivanju kvalitete. Kao dio Okvira za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, izrađen je detaljan Priručnik za samovrjednovanje i Priručnik za vanjsko praćenje²⁹ za ustanove i vanjske pratitelje. Svaki se priručnik sastoji od zasebnih knjižica³⁰, koje se mogu odvojeno čitati, ovisno o potrebama.

Okvir za kvalitetu u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju osmišljen je kako bi se osiguralo da interesi polaznika i poslodavaca budu očuvani i kako bi se osiguralo da u obzir bude uzet utjecaj pružanja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na čitav niz dionika. Kvaliteta je povezana s vrijednostima i potrebama glavnih i najizravnijih korisnika: polaznika i socijalnih partnera.

Polaznici i njihovo iskustvo odgojno-obrazovnog procesa u samom su središtu rada strukovnog obrazovanja. Strukovno obrazovanje mora uzeti u obzir stajalište polaznika o odgojno-obrazovnome procesu u vidu povratne informacije koju će od njih tražiti i koju će analizirati. Ustanove za strukovno obrazovanje moraju priznati doprinos što ga polaznici daju kvaliteti pružanja odgojno-obrazovnih usluga. Mogućnosti koje se nude polaznicima moraju biti visokokvalitetne i relevantne te trebaju imati ishode koje cijene i poslodavci i društvo u cjelini, a polaznike treba tretirati pošteno i pravedno u svim vidovima odgojno-obrazovnog procesa.

Povjerenje u kvalitetu usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja promiče cjeloživotno obrazovanje tako što među polaznicima njeguje kulturu koja potiče neprestano učenje i mišljenje da je strukovno obrazovanje dobar odabir u mnogim vidovima cjeloživotnog učenja. U kontekstu zapošljivosti (što je jedan od europskih ciljeva u strukovnom obrazovanju) postoji osobita potreba za trajnim usavršavanjem radne snage.

Kako na razini ustanova tako i na razini sustava, Okvir za kvalitetu ima značajke otvorenosti, dvostrane komunikacije i odgovornosti. Kada su načela, politike i odluke nacionalnih i lokalnih institucija javne, dostupne i otvorene za raspravu, tada možemo reći da su one i transparentne.

29 Priručnik za vanjsko praćenje objavit će se naknadno

30 Za detaljniji opis procesa samovrjednovanja molimo pogledati vodič za samovrjednovanje u Priručniku za samovrjednovanje (poglavlje 2, rujan 2011.)

Slika 11. Aranžeri interijera cvijećem u Poljoprivrednoj školi Zagreb (3)

Transparentnost je važno sredstvo kojim se javne službenike i zaposlenike drži odgovornima, i to je sredstvo kojim se sprječava korupcija. Transparentnost sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja trebala bi povećati kako povjerenje glavnih korisnika i drugih dionika tako i kredibilitet svjedodžbi koje se izdaju polaznicima.

Transparentnost i odgovornost mjere se i potvrđuju putem vanjskog uvida u obliku vanjskoga praćenja.

5.2. Korisnost samovrjednovanja

Sve veća kompleksnost društva i tržišta rada znači da pojedinci i ustanove za strukovno obrazovanje trebaju više slobode kako bi mogli organizirati svoj obrazovni put. Stoga je važno da postoje fleksibilna pravila za organizaciju obrazovanja i osposobljavanja. S druge strane, ta sloboda u organizaciji zahtijeva snažnije nadziranje ishoda sustava strukovnog obrazovanja. Ona također predstavlja izazov tradicionalnome stilu upravljanja na razini sustava i zahtijeva nove alate za nadziranje razvoja i rada različitih dionika, ali i čitava sustava. Mjerenje i nadziranje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s pomoću indikatora koji se uspostavljaju kroz definiranje kriterija kvalitete i ishoda (standarda) alat je koji se može koristiti kako bi se osigurala kvaliteta i razvoj.

Kriteriji kvalitete, ishodi i standardi mogu se stoga shvaćati kao prirodna posljedica sve veće transparentnosti i fleksibilnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te drugih javnih usluga. Javna odgovornost je jedna od dobiti korištenja jasnih mjerenja izvedbe ili standarda ishoda.

Sljedeće točke pokazuju taj trend prema sve većoj fleksibilnosti, gdje je

fokus stavljen na praćenje ishoda učenja i na rezultate:

- potreba za organiziranjem aktivnosti na lokalnoj razini jedan je od primjera koji dovodi do sve veće potrebe ustanova za fleksibilnošću
- rastuća važnost neformalnog i informalnog učenja kao i priznavanja prethodnog učenja drugi je primjer prijelaza s unaprijed definiranih obrazovnih puteva ka certificiranju rezultata, neovisno o tome kako se do tih rezultata došlo
- potreba za prilagodbom odgojno-obrazovnoga procesa potrebama polaznika kako bi se osiguralo postizanje najboljih mogućih rezultata također je primjer potrebe za većom fleksibilnošću, a naglasak se prebacuje na praćenje konačnih rezultata
- postavljanje međunarodnih standarda sektora i definiranje europskih referentnih mjerila pokazuje kako različite organizacije i različite zemlje dijele iste krajnje ciljeve i da su zainteresirani za njihovo postizanje unatoč činjenici da im se obrazovni sustavi ponekad i te kako razlikuju.

Kvaliteta sustava strukovnog obrazovanja sve se više povezuje s definiranjem očekivanih rezultata koji se mogu mjeriti i pratiti. Bez mjerljivih „standarda“ (npr. kriteriji kvalitete u okviru za samovrjednovanje) nemoguće je govoriti o kvaliteti, osiguranju kvalitete (= čime se osigurava da se standardi uvijek ispunjavaju), ili unaprjeđenju kvalitete (= podizanje standarda ili povećanje broja koji postižu standard). S dobro definiranim standardima postaje mnogo lakše usvojiti bilo koju vrstu pristupa kvaliteti (na primjer samovrjednovanje) ili napraviti korak dalje prema postavljanju referentnih mjerila.

Osiguranje kvalitete odgojno-obrazovnoga procesa osigurava da ishodi učenja budu smisleni i da polaznicima, poslodavcima, javnim tijelima, pa čak i ustanovama za strukovno obrazovanje daju opipljive dobrobiti i rezultate.

Dobrobiti za polaznike:

- viši standardi individualnog učenja
- veća zapošljivost
- jednake mogućnosti
- bolje informacije o dobrim obrazovnim mogućnostima i smjerovima obrazovanja
- aktivno sudjelovanje u obrazovnom programu i njegovu trajnom unaprjeđivanju
- komentari i stajališta polaznika se cijene i poštuju
- veće samopouzdanje i samopoštovanje
- osjećaj vlasništva nad obrazovnim programima povećavaju predanost i postignuća polaznika
- više cijene i dobro se osjećaju pohađajući određeni obrazovni program.

Dobrobiti za poslodavce:

- bolja povezanost sa sustavom strukovnog obrazovanja i prilika da se utječe na razvoj strukovnih kurikuluma
- dostupnost radne snage s dobrim osnovnim kompetencijama
- radna snaga s boljim strukovnim kompetencijama
- doprinos profitabilnosti organizacije poslodavca
- brža integracija novih radnika u radni proces
- povjerenje u pouzdanost i kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa i njegovih ishoda.

Dobrobiti za državne institucije:

- bolje kompetencije potrebne za zapošljavanje
- viši standardi odgojno-obrazovnog procesa
- bolje osnovne kompetencije
- viša razina kompetencija za privlačenje financijskih ulaganja iz različitih izvora
- povjerenje u pouzdanost, kvalitetu i ishode učenja
- ključni pokazatelji za daljnje strateško planiranje razvoja strukovnog obrazovanja.

Dobrobiti za ustanove za strukovno obrazovanje:

- informacije o dobroj praksi
- usporedba s drugim ustanovama
- povjerenje u kvalitetu vlastitoga pružanja obrazovanja i veća mogućnost za promidžbu ustanove i programa što ih provode
- povećanje broja upisanih polaznika
- veće povjerenje postojećih i potencijalnih financijera na temelju dokaza
- pozitivni doprinos lokalnoj zajednici i regionalnome razvoju
- poboljšana prepoznatljivost i legitimitet.

5.3. Prednosti procesa samovrjednovanja

Na temelju povratnih informacija od pilot-ustanova³¹ i vanjskih pratitelja, prednosti procesa samovrjednovanja su (navedeno iz izvješća o samovrjednovanju što su ih izradile ustanove):

- pokrenuli su se pozitivni procesi u školi (na razini stručnih aktiva, manje nastavničkih vijeća)
- metodologija je u školi primjenljiva
- proces samovrjednovanja funkcionira
- uključivanje različitih dionika u proces samovrjednovanja, što omogućava sagledavanje procesa iz različitih perspektiva te dobivanje dragocjenih povratnih informacija
- mogućnost procjene učinkovitosti škole
- osvješčivanje i dobivanje odgovora na pitanje „Koliko je dobra naša škola“ – koje su naše prednosti
- osvješčivanje i dobivanje povratnih informacija o slabostima škole te što se u tom smislu može učiniti, tj. na koji način, s kojim dionicima i u kojemu se vremenskom razdoblju mogu otkloniti
- sustavno praćenje, analiziranje i preispitivanje odgojno-obrazovnog rada
- edukacija članova Povjerenstva
- jedan dio nastavnika nije prihvatio proces samovrjednovanja (doživjeli su ga kao kontrolu). U takvim situacijama stručnjak za kvalitetu stručno je i profesionalno radio svoj posao i vodio proces
- savjetodavna pomoć od strane Projektnoga tima i vanjskoga pratitelja
- aktiviranje dionika na ostvarivanju zajedničkoga cilja – buđenje iz letargije
- osvješčivanje nužnosti timskoga rada
- spoznaja da na većinu aktivnosti možemo utjecati sami.

31 Za više pojedinosti o rezultatima pilot-projekta pogledati *Završno izvješće o pilot-fazi 2011.* IPA projekta „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“ na www.asoo.hr

6. KLJUČNI REZULTATI I NAUČENE LEKCIJE IZ PILOT-FAZE 2010./2011.

Okvir za samovrjednovanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje testiran je u sklopu IPA projekta „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“ financiranome sredstvima Europske unije u šk. god. 2010./11. Okvir se sastoji od kriterija koji su grupirani u šest „prioritetnih područja“. Ustanove za strukovno obrazovanje procjenjuju svoj rad prema kriterijima kvalitete ili „opisnicima uspješnosti“, pri čemu utvrđuju koje su im prednosti, a koji nedostatci. Ishodi toga procesa postaju dio godišnjeg izvješća o samovrjednovanju i ulaze u plan unaprjeđenja.

Kako bi se ustanovama pružala podrška u njihovim nastojanjima da unaprijede kvalitetu i iskustvo učenja polaznika, proces vanjskoga praćenja također je prilagođen okviru za samovrjednovanje. Vanjski pratitelji koriste iste kriterije kvalitete kada donose svoje prosudbe o radu ustanove za strukovno obrazovanje.

Izrađeni su materijali koji sadrže smjernice; a ravnatelji ustanova, koordinatori kvalitete i vanjski pratitelji prošli su edukaciju kako bi mogli koristiti tu dokumentaciju. Za vrijeme pilot-faze, koja je započela u rujnu 2010. godine, ustanove su procjenjivale i proces samovrjednovanja i dokumentaciju. Ukupno šest jednodnevnih posjeta sa svrhom pomaganja pilot-procesa i dva dvodnevna formalna posjeta u svrhu vanjskoga praćenja obavljena su u ustanovama koje su sudjelovale u pilot-procesu.

Slika 12. Meteorološki tehničari u Šumarskoj i drvodjeljskoj školi Karlovac

Pilot-razdoblje bilo je posvećeno prioritetnom području br. 2 (poučavanje i učenje), s tim što su ustanove trebale odabrati i drugo prioritetno područje. Koordinator samovrjednovanja i vanjski pratitelji su prošli i edukaciju o obrascu za praćenje nastave koji sadrži niz kriterija prema kojima se procjenjuje nastava prilikom praćenja. U završnom izvješću o samovrjednovanju ustanove su utvrdile svoje prednosti i nedostatke ovisno o tome zadovoljavaju li kriterije kvalitete iz dva prioritetna područja. Vanjski pratitelji su zatim potvrdili izvješće. Pilot-faza je završila 15. srpnja 2011., do kada su sve ustanove za strukovno obrazovanje trebale poslati svoja izvješća i plan unaprjeđenja ASOO-u.

Sve 24 pilot-ustanove uspjele su provesti, razumjeti i primijeniti proces samovrjednovanja u svomu redovitome poslu. Neke su ustanove (koje su u ovome sudjelovale) ostvarile i poboljšanja u organizaciji svoga rada za pilot-faze. Anketa u Turističko-ugostiteljskoj školi u Poreču pokazala

je da su polaznici samostalno zaključili da su primijetili unaprjeđenja u nastavi kao izravnu posljedicu procesa samovrjednovanja.

Samo je šest od 24 pilot-ustanove ranije sudjelovalo (2008./09.) u projektu NCVVO-a o samovrjednovanju (vidi poglavlje 1.). Za preostalih 18 pilot-ustanova ovo je bio prvi susret sa samovrjednovanjem. Stoga je najvažnije postignuće čitave pilot-faze osvještivanje ustanova za strukovno obrazovanje o dobrobitima koje proces samovrjednovanja ima na njihov razvoj i poboljšanje rezultata.

Najveća teškoća pilot-faze bila je promijeniti stajalište sudionika u ovome procesu. U prošlosti je uvijek postojao „netko odozgo“ tko je bio odgovoran za donošenje zakona, propisivanje pravila i kurikuluma i kontroliranje poštuje li se ono što je propisano. Zbog toga je i taj „netko drugi“ bio glavni krivac za postojeću situaciju i neriješene probleme u ustanovama za strukovno obrazovanje, a jedina opcija je bila da ministarstvo ili neka vladina agencija rješavaju te probleme.

Nakon godinu dana edukacija, procesa samovrjednovanja, povratnih informacija od vanjskih pratitelja i provedbe projekta ustanove su konačno shvatile da su one odgovorne za usluge i odgojno-obrazovni proces koji pružaju, uključujući razvijanje ustanove i postignuća svojih polaznika. Nakon provedenih anketa među nastavnicima, polaznicima, roditeljima, poslodavcima i predstavnicima lokalnih zajednica, ustanove su prihvatile (neke po prvi put) ili potvrdile ideju da one pružaju usluge strukovnog obrazovanja i osposobljavanja lokalnoj zajednici i društvu općenito zbog čega su odgovorne za kvalitetu tih usluga.

Iako su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta te agencije, kao što je Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, i dalje odgovorni za predlaganje zakona i propisa koje ustanove za strukovno obrazovanje moraju slijediti, ta činjenica ne bi trebala spriječiti ustanove u razvijanju svojih vlastitih internih postupaka i aktivnosti za upravljanje svojim uslugama i odgojno-obrazovnim procesom kao i njihovim unaprjeđenjem.

Proces vanjskoga praćenja je druga strana procesa samovrjednovanja. U početku je ono od presudne važnosti jer pomaže u realnome procjenjivanju rada ustanove i određivanju njezinih prednosti i nedostataka. Također je bitno zbog realnoga dodjeljivanja ocjene SWOT-analizom za svako pojedino prioritarno područje, ali i za pravilno doziran plan unaprjeđenja za jednu godinu u skladu s raspoloživim resursima.

Dosad u ustanovama za strukovno obrazovanje nije bilo uobičajeno prikupljati i predočavati dokaze uz tvrdnje o kvaliteti rada škole. Veliki problem je bio uočiti što su uopće dokazi, gdje i kako se prikupljaju, ali i kako se sortiraju i spremaju. Problem je bio tim veći što je bilo potrebno osigurati triangulaciju³² dokaza.

Ustanovama i vanjskim pratiteljima davane su upute kako bi trebalo pronaći dokaz koji pokriva više kriterija, a po mogućnosti i cijelo područje kvalitete (=skupine kriterija koje pokrivaju istu problematiku unu-

32 Pojam i proces "triangulacije" dokaza koristi se u kontekstu akademskih istraživanja

tar jednoga prioritetnoga područja). Naglašeno je na edukacijama da ustanove ne trebaju prikupljati dokaze za svaki pojedini kriterij, već da umjesto toga razmišljaju holistički imajući na umu čitava područja kvalitete.

Internetski alat za samovrjednovanje (e-Kvaliteta)³³ koji je izrađen u okviru projekta bit će od velike pomoći ustanovama, kako zbog jednostavnosti, tako i zbog konkretnosti, ali i kasnije pri izradbi statističkih usporedbi. Time će ustanove dobiti dokaz o svojoj razini uspješnosti.

Očito je da je provedba ciklusa samovrjednovanja zahtijevala niz promjena od strane ustanova, osobito je trebalo povećati vrijeme koje se inače dodjeljuje aktivnostima internoga procjenjivanja. Tri su pilot-ustanove istaknule: „Sav posao vezan uz proces samovrjednovanja obavljen je izvan radnoga vremena“. Sljedeća velika briga ustanova bila je tko će financirati proces samovrjednovanja.

Iz tih će razloga ASOO i MZOS usporedno s uvođenjem obvezatnoga godišnjeg samovrjednovanja trebati pronaći sustavna rješenja koja će pružiti podršku ustanovama u procesu samovrjednovanja. Na primjer, ustanove za strukovno obrazovanje procjenjuju da proces samovrjednovanja zahtijeva prosječno osam sati rada tjedno i potrebno je osloboditi zaposlenike koji su uključeni u proces samovrjednovanja (npr. koordinator samovrjednovanja, članovi povjerenstva za kvalitetu i tima za kvalitetu, pratitelji nastave) nastavnih sati ili drugih poslova.

Za detaljnije rezultate i statističke podatke o provedbi pilot-faze procesa samovrjednovanja, molimo vas pogledajte *Završno izvješće o pilot-fazi* (rujan, 2011.) koje možete pronaći na www.asoo.hr.

33 Poveznica na e-Kvalitetu može se pronaći na www.asoo.hr

7. E-KVALITETA – INTERNETSKI ALAT ZA SAMOVRJEDNOVANJE

e-Kvaliteta je internetski alat kojemu se može pristupiti putem ASOO-ve internetske stranice (www.asoo.hr) i dio je *Hrvatskog okvira za osiguranje kvalitete za strukovno obrazovanje i osposobljavanje*. Alat je razvijen u sklopu projekta „Razvoj osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju“, financiranome putem IPA-ine Komponente IV – *Razvoj ljudskih potencijala* – Program EU-a za Hrvatsku.

Slika 1: Dobrodošli na e-Kvalitetu

e-Kvaliteta pruža podršku ustanovama za strukovno obrazovanje za trajanja procesa samovrjednovanja tako što im osigurava mjesto za unošenje potrebnih informacija o samovrjednovanju i generiranje izvješća o samovrjednovanju u formatu koji je prikladan za ispis. Ona daje i informacije o područjima što ih ustanova treba unaprijediti kao i usporedbe uspješnosti jedne ustanove s prosječnim rezultatima svih

ostalih ustanova te s nacionalnim referentnim mjerilima u području osiguranja kvalitete.

e-Kvaliteta usko slijedi pristup kakav je opisan u *Priručniku za samovrjednovanje* (rujan, 2011.) koji služi za mjerenje uspješnosti ustanova za strukovno obrazovanje prema kriterijima kvalitete. Sadrži prioriteta područja i povezana područja kvalitete koja su navedena u *Hrvatskom okviru za samovrjednovanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje* te pruža jednostavan način unošenja rezultata koristeći ljestvicu od 5 stupnjeva pri donošenju prosudbi.

Slika 2: Samovrjednovanje po prioritarnim područjima i područjima kvalitete

Podatke u e-Kvalitetu mogu unositi koordinatori samovrjednovanja ili članovi povjerenstva za kvalitetu koje je za to ovlastila sama ustanova za strukovno obrazovanje. Pri upisu podataka korisnik može vidjeti popis kvalitativnih opisnika uspješnosti (kriteriji kvalitete) što mu olakšava donošenje odluke u procesu vrjednovanja. Prosječni rezultat vrjednovanja svih područja kvalitete koja spadaju pod jedno prioritarno područje daje ukupni rezultat vrjednovanja toga čitavo-

ga prioritetnoga područja.

U sljedećem koraku ustanove za strukovno obrazovanje mogu upisivati rezultate svoje SWOT-analize za svako od prioriternih područja i aplikacija će automatski prebaciti utvrđene nedostatke u plan unaprjeđenja. Osim toga, moguće je prilagati dokumente (npr. izvješća, fotografije, poveznice, itd.) kao dokaze u procesu vrjednovanja i povezivati ih s prioriternim područjem redajući ih po prioritetima. Ova će funkcija biti korisna ustanovama za strukovno obrazovanje pri klasificiranju i pohranjivanju svih dokaza kao i za prilaganje određenih vrsta dokaza svojim izvješćima za samovrjednovanje.

Nakon što se upišu potrebne informacije, ustanove za strukovno obrazovanje mogu kreirati verziju izvješća o samovrjednovanju u formatu prikladnome za ispis (pdf) i mogu elektroničkim putem poslati izvješće ASOO-u. Stručnjaci iz ASOO-a mogu nadzirati podnošenje izvješća o samovrjednovanju i tražiti, ako je potrebno, dodatne informacije.

Podnošenjem svojih izvješća o samovrjednovanju, *e-Kvaliteta* omogućuje ustanovama za strukovno obrazovanje praćenje svoje vlastite uspješnosti usporedbom svojih rezultata s rezultatima drugih ustanova te – s pomoću grafičkoga prikaza – utvrđivanje područja za unaprjeđenje. Dodatni komparativni statistički grafikon – koji se temelje na prosječnim rezultatima po županiji ili po sektoru – nude više detaljnijih informacija. Svi grafički prikazi i grafikonu mogu se preuzeti i ispisati tako da ih povjerenstva za kvalitetu mogu koristiti kao temelj za daljnje rasprave i analize.

Slika 3: Komparativni grafikon i utvrđena područja za unaprjeđenje

Na nacionalnoj je razini *e-Kvaliteta* snažan alat koji omogućuje stručnjacima u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja analiziranje kvalitete u tom sektoru u RH. Aplikacija pruža pristup svim izvješćima o samovrjednovanju, zbirkama dokaza i komparativnim grafikonima. Stručnjaci također mogu komunicirati s ustanovama za strukovno obrazovanje koristeći

Slika 4: Nacionalni komparativni grafikon

sustav slanja poruka, evidentiranjem svojih posjeta ustanovama i analizom promjena koje se događaju u sustavu SOO-a kroz godine.

Trenutačno, *e-Kvaliteta* sadrži informacije iz izvješća o samovrjednovanju iz 24 ustanove o strukovnom obrazovanju koje su sudjelovale u pilot-fazi *testiranja samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje u RH*. U budućnosti će akumuliranje informacija iz svih ustanova za strukovno obrazovanje omogućiti definiranje nacionalnih ciljeva za svako od prioriternih područja i praćenje napretka ustanova prema tim

postavljenim referentnim mjerilima. Osim toga, aplikaciju je moguće dalje razvijati na način da ona u budućnosti može uključivati podatke za mjerenje kvantitativnih ključnih indikatora uspješnosti. S obzirom na to da su ti podatci obično rezultat razmjene informacija između ključnih dionika u SOO-u, aplikacija *e-Kvaliteta* ima vrlo dobar potencijal da postane važan dio unaprjeđenja procesa osiguranja kvalitete u RH.

8. UNAPRJEĐENJE KVALITETE NA RAZINI USTANOVA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE

Kao što je ranije spomenuto, jedan dio projekta razvoja *Okvira za kvalitetu u SOO-u* bio je testiranje okvira za samovrjednovanje u 24 pilot-ustanove uz pomoć 11 vanjskih pratitelja.

Ključni procesi *Okvira za kvalitetu u SOO-u* su:

- interni procesi osiguranja kvalitete: sustav kvalitete i samovrjednovanje
- vanjski procesi osiguranja kvalitete: vanjsko praćenje.

Ustanove su odgovorne za kvalitetu odgojno-obrazovnoga procesa kojega pružaju. Njihova glavna svrha je pomoći polaznicima da steknu kompetencije; stoga je kvalitetno učenje jedini i najvažniji čimbenik koji utječe na uspjeh ustanove i njezinih polaznika. Kao dio svojih internih procesa osiguranja kvalitete, ustanove trebaju razviti i uspostaviti sustav upravljanja kvalitetom te ga kontrolirati s pomoću internih procedura praćenja. Čitav sustav i organizacija ustanove za strukovno obrazovanje procjenjuju se svake godine kroz proces samovrjednovanja, nakon čega se piše izvješće o samovrjednovanju, godišnji plan unaprjeđenja i nadopunjuje se cjelokupni tro do petogodišnji razvojni plan ustanove.

Slika 13. Konobari predstavljaju jela kuhara u Obrtničkoj školi Koprivnica

*Europski vodič za samovrjednovanje*³⁴ određuje 5 međusobno povezanih temeljnih područja kvalitete:

- Svrha i plan
- Provedba
- Procjenjivanje i vrjednovanje
- Povratne informacije i postupci za promjene
- Metodologija (upravljanja kvalitetom).

Planiranje se odnosi na postavljanje jasnih, primjerenih i mjerljivih ciljeva u području procedura, zadataka ili ljudskih resursa. Planiranje uključuje i definiranje indikatora kako bi se olakšalo praćenje postizanja zacrtanih ciljeva.

³⁴ CEDEFOP (2003.): *Europski vodič za samovrjednovanje za ustanove za strukovno obrazovanje*, radni dokument, verzija 3

Nezaobilazni dio provedbe je uspostava procedura koje su potrebne za postizanje ciljeva. Procedure se mogu znatno razlikovati od ustanove do ustanove, u svim područjima od operativnog sustava i organizacijske strukture do dodjeljivanja resursa, uključivanja dionika, ili razvijanja partnerstava.

Procjenjivanje i vrjednovanje pokrivaju procjenjivanje usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i vrjednovanje ostvarivanja ishoda kako na razini ustanove tako i na razini polaznika. Općenito, faza procjenjivanja i vrjednovanja sastoji se od dva dijela: prikupljanja i obradbe podataka te analize i procjene na temelju tih podataka. Procjenjivanje zahtijeva izradbu mehanizma procjenjivanja i definiranje njihova područja primjene te pružanje informacija o rezultatima procjene.

Povratne informacije i postupci za promjene dio su sustavnoga i cilju usmjerena procesa koji se koristi za mijenjanje planova i razvoj aktivnosti kako bi se postigli ciljani ishodi i kako bi se odredili novi ciljevi. Cilj je učiti iz informacija (npr. rezultata), koje su dobivene na različite načine i kroz raspravu i njihovu analizu zajedno s ključnim dionicima. Može se učiti i iz primjera dobre prakse tako što ustanova uspoređuje svoje aktivnosti s takvim primjerima.

Slika 14. Frizerski praktikum Gospodarske škole Čakovec

Metodologija ustanove je temelj koji podupire sva ostala područja kvalitete. To je upravljanje kvalitetom, koje se sastoji od postupaka, procesa ili sustava koji jamče i unaprjeđuju kvalitetu aktivnosti ustanove za strukovno obrazovanje. Definicija obuhvaća osiguranje kvalitete i njezino unaprjeđenje. Ciljevi upravljanja kvalitetom su - omogućiti trajno unaprjeđenje i razvoj aktivnosti i rezultata. Upravljanje kvalitetom je sastavni

dio operativnoga sustava ustanove, zbog čega je povezano sa svim funkcijama i razinama unutar organizacije.

Pet međusobno povezanih temeljnih područja kvalitete dalje se dijele u funkcije kvalitete, s pomoću kojih se interno procjenjuje kvaliteta ustanove kroz razmatranje, primjerice, strukovnih obrazovnih programa; procesa odabira polaznika; ishoda učenja ili rezultata; ispita i certificiranja; zapošljavanja; upravljanja ljudskim resursima; kvalitete interne komunikacije; materijalnih resursa i same politike osiguranja kvalitete.

U Hrvatskom okviru za kvalitete za SOO, ciklus kvalitete trenutačno je podijeljen u šest područja koja pokrivaju planiranje, provedbu, procjenu i unaprjeđenje – a nazivaju se **prioritetna područja**.

Svako od ovih prioritetnih područja dalje se dijeli na područja kvalitete i kriterije kvalitete koji se koriste u samovrjednovanju, internom praćenju i vanjskom praćenju, pridonoseći time konzistentnosti sustava SOO-a.

Hrvatska prioritetna područja za SOO	Hrvatski Zakon o strukovnom obrazovanju, 2009. (ključna područja)
1. Planiranje i programiranje rada	1. planiranje i programiranje rada
2. Poučavanje i podrška učenju	2. poučavanje i podrška učenju
3. Postignuća polaznika i ishodi učenja	3. postignuća polaznika
4. Materijalni i ljudski resursi – profesionalni razvoj zaposlenika	4. materijalni uvjeti i ljudski resursi 5. profesionalni razvoj zaposlenika
5. Međuljudski odnosi u ustanovi za strukovno obrazovanje	6. međuljudski odnosi u ustanovi za strukovno obrazovanje
6. Administracija i upravljanje (ustanova i kvaliteta) – suradnja s drugim dionicima – promocija ustanove	7. administracija i upravljanje 8. suradnja s drugim dionicima

Okvir za kvalitetu u SOO-u u skladu je s europskim smjernicama te stavlja polaznika u središte i uvijek zahtijeva dokaze. Kriteriji navode na prosuđivanje je li neka aktivnost prednost ili nedostatak. Kriteriji kvalitete/opisnici uspješnosti iz okvira za samovrjednovanje ne služe samo kako bi se s pomoću njih utvrdilo kakvo je trenutačno stanje kompetentnosti ili kvalitete, već se koriste i kao svojevrsni ciljevi za unaprjeđenje za ona područja za koja je ustanova utvrdila da su im nedostatak.

Prosudbe u okviru za samovrjednovanje ne temelje se na tome koliko je kriterija ostvareno, već na kvaliteti tog ostvarenja. Osim toga, ustanove moraju procijeniti utjecaj svoga rada na polaznike i dionike, jer kriteriji stavljaju polaznika u središte, tj. polaznici su u samom središtu aktivnosti ustanove. Od ustanova se očekuje da prikupljaju i reagiraju na povratne informacije polaznika, zaposlenika i drugih relevantnih dionika.

Uspoređivanje s referentnim mjerilima još je jedna funkcija kvalitete pri samovrjednovanju ustanove. Takva vrsta usporedbe s nekim izvana ne pridonosi samo internim unaprjeđenjima, već i postignućima na lokalnoj i regionalnoj razini, istraživanjima, razvoju potreba za kvalifikacijama, legitimitnosti ustanove te točnosti i relevantnosti informacija.

Za procesa samovrjednovanja ustanove moraju mjeriti svoju izvedbu prema kriterijima kvalitete i donositi prosudbe temeljene na dokazima o prednostima i nedostacima. Osim toga, kako bi izmjerile koliko su dobro postigle kriterije, ustanove moraju vrjednovati postignuća s pomoću kvalitativnih i kvantitativnih indikatora. Koristeći internetski alat (*e-Kvaliteta*²⁵), ustanove će imati pristup nacionalnim ključnim pokazateljima uspješnosti i usporedbom svojih nalaza s nacionalnim podacima, ustanove mogu odrediti koji su im prioriteti u planiranju unaprjeđenja kvalitete.

Za detaljnije informacije o procesu samovrjednovanja, molimo pogledajte Priručnik za samovrjednovanje (prvo izdanje, 2011.) koji se nalazi na www.asoo.hr.

35 Poveznica na *e-Kvalitetu* nalazi se na www.asoo.hr

9. VANJSKA PROVJERA OKVIRA ZA KVALITETU U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSOBLJAVANJU: RASPRAVA

9.1. Vanjsko vrjednovanje/praćenje ustanova za strukovno obrazovanje

Razina sustava je razina na kojoj se određuju uvjeti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, regionalno i/ili nacionalno. Prema članku 13.1. *Zakona o strukovnom obrazovanju* (2009.) ASOO je odgovoran za sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u RH. Stoga, ASOO provodi vanjsko vrjednovanje³⁶ procesa samovrjednovanja ustanova, a odgovoran je i za razvoj postupaka i instrumenata za vanjsko praćenje ustanova za strukovno obrazovanje kao i za cijeli sustav.

Slika 15. Izlaganje cvjećara na Dan otvorenih vrata u Gospodarskoj školi Čakovec

Termin „vanjsko vrjednovanje“ rezultata ispita što ih provodi NCVVO već je dobro uspostavljen u RH. Stoga, kako bi se izbjegle nedoumice, „vanjsko vrjednovanje“ procesa samovrjednovanja nazvano je „vanjskim praćenjem“ procesa samovrjednovanja u ovome dokumentu.

Iako se samovrjednovanje smatra alatom kvalitete što ga primjenjuju ustanove, ovo poglavlje analizira utjecaj sustava na samovrjednovanje ustanova. Ono daje i preporuke o tome kako bi se učinkovito moglo kombinirati vanjsko praćenje i sveobuhvatno samovrjednovanje ustanova za strukovno obrazovanje.

Ustanove za strukovno obrazovanje sve više se moraju prilagođavati promjenama, koristiti nove tehnologije, biti djelotvornije te zadovoljavati potrebe dionika. Osim toga, sve je veća potreba za učenjem od drugih, za vlastitim isticanjem i konkurentnošću u zajednici.

Potrebno je imati dobro reguliran sustav SOO-a kako bi se moglo uvesti potrebne zakonske odredbe, dodijeliti potrebne resurse, pravodobno provjeriti rezultate te da bi i ustanove mogle usvojiti i provesti potrebne promjene. Sa stajališta sustava, samovrjednovanje pruža:

36 Ovaj se pojam ne odnosi na vanjsko vrjednovanje rezultata ispita (vrjednovanje polaznika) koje provodi NCVVO, niti na stručno-pedagoški nadzor koji provodi ASOO; stoga se koristi pojam „praćenje“ za označavanje procesa koji služi za potvrđivanje procesa samovrjednovanja u ustanovama za strukovno obrazovanje

Slika 16. Plastenik u Gospodarskoj školi Čakovec

- sustavni i opći pregled svih aktivnosti što ih provode sve ustanove;
- kontinuitet, jer je vrjednovanje prirodan dio planiranja i aktivnosti;
- djelotvornost, jer se odluke donose na razini ustanova i podatci vrjednovanja se razmjerno lako koriste;
- fleksibilnost i prikladnost, jer se aktivnosti mogu prilagoditi lokalnim potrebama od samoga početka.

Barem četiri stajališta bi trebalo razmotriti pri samovrjednovanju na razini sustava. Ta se stajališta odnose na kulturu sustava SOO-a, potrebnu podršku za odgovarajuću izvedbu i mjere kontrole koje treba poduzeti.

Fleksibilnost je povezana s planiranjem, izvedbom i revizijom ne samo rada ustanova već i njihova procesa samovrjednovanja. To je potreban uvjet za uspješnu provedbu samovrjednovanja. Zakonske odredbe mogu osigurati okvir kvalitete unutar kojega je moguće djelovati, ali fleksibilnost glede toga kako djelovati unutar tog okvira važna je za ustanove ako namjeravaju ozbiljno započeti sa samovrjednovanjem. Uz to je važna i činjenica da je postizanje veće fleksibilnosti cilj samoga procesa samovrjednovanja. Samovrjednovanje se provodi kako bi ustanove mogle primjereno reagirati na promjene. Samovrjednovanje daje ustanovama mogućnost da se procjenjuju i razvijaju vlastite aktivnosti, zbog čega je fleksibilnost temelj dobre izvedbe.

Dijalog je potreban uvjet za samovrjednovanje i predstavlja uspješan ishod toga procesa. Treba ga voditi u otvorenom i iskrenom ozračju poštujući različitosti i rad ustanova kao i odgovornosti sustava. Da bi se dijalog odvijao, potrebne su primjerene komunikacijske strategije koje se definiraju na razini sustava. Ako ne postoje službeni komunikacijski kanali između dionika u SOO-u, dijalog će se razviti neslužbenim putevima, što će uvelike otežati upravljanje SOO-om kroz samovrjednovanje.

Slika 17. Praktična nastava u Srednjoj školi „Arboretum Opeka“, Marčan - Vinica

Dokazi ili podatci osnova su za donošenje odluka na svim razinama. U prvom redu, kako bi se samovrjednovanje provodilo profesionalno, potrebno je usmjeravanje kako bi ustanove znale što se od njih očekuje da postignu ili unaprijede (okvir s kriterijima). Zatim, uspoređivanje rezultata ustanova s referentnim mjerilima (kroz samovrjednovanje i vanjsko praćenje) drugi je važan instrument upravljanja budući da je ključna riječ *unaprjeđenje*. Treće, uspostava sustava za mjerenje i evidentiranje relevantnih rezultata (ključni pokazatelji uspješnosti) je preduvjet za pružanje podrške ustanovama u njihovu unaprjeđivanju usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Vanjsko potvrđivanje: kako bi proces samovrjednovanja zadržao trajnu vrijednost i dao željene rezultate, potreban mu je doprinos u obliku vanjskoga potvrđivanja.

Vanjsko praćenje/potvrđivanje procesa samovrjednovanja ustanove namijenjeno je kao pomoć ustanovama tako što im daje nepristranu i realnu procjenu, sprječava ih od precjenjivanja ili podcjenjivanja samih sebe, preusmjerava ih i daje im sigurnost. Obvezatno vanjsko potvrđivanje rasprostranjen je i cijenjen način kontroliranja korištenja javnoga novca i načina procjenjivanja koliko su ustanove bile objektivne u samovrjednovanju.

Vanjsko praćenje/potvrđivanje nije samo element koji daje procesu vanjsku komponentu i kritičku prosudbu, već je ideja da ono treba pružati podršku i pomoć kako bi se ustanovama olakšalo funkcioniranje. Temelj za vanjsko praćenje je izvješće o samovrjednovanju koji se piše u zadanome formatu. To omogućuje uspoređivanje različitih ustanova i osigurava sustavu SOO-a indikatore ili referentna mjerila čija je svrha učenje kroz usporedbe.

Takvo vanjsko praćenje, koje se provodi na temelju potpunih podataka samovrjednovanja ustanove, u kombinaciji s posjetima lokaciji, praćenjima nastave, razgovorima, potvrdilo bi valjanost i točnost

izvješća o samovrjednovanju i plan unaprjeđenja, ali i poništilo samovrjednovanje ako bi se pokazalo neutemeljenim; time bi se poboljšala točnost i pouzdanost procesa vrjednovanja. Vanjski pratitelji moraju biti educirani za procjenjivanje ustanova i korištenje tehnika vrjednovanja ili praćenja.

9.2. Stručno-pedagoški nadzor ASOO-a

Članak 2. Zakona o stručno-pedagoškom nadzoru (1997.) navodi da je "stručno-pedagoški nadzor sustavno i organizirano stručno praćenje ostvarivanja propisanih [*nastavnih*] planova i programa, organizacije i izvođenja nastave i [*praktične nastave*] te drugih [*strukovnih*] aktivnosti u ustanovama za strukovno obrazovanje te stručnog i pedagoškog rada nastavnika i stručnih suradnika [(*pedagog, psiholog, defektolog, profesionalno usmjeravanje, posebne potrebe*)]".

Slika 18. Oprema za poljoprivredne tehničare u Gospodarskoj školi Čakovce

ASOO trenutačno provodi stručno-pedagoški nadzor nad ustanovama za strukovno obrazovanje; jedna preporuka je da se stručno-pedagoški nadzor koristi i u svrhu vanjskoga praćenja i za potvrđivanje procesa samovrjednovanja, izvješća o samovrjednovanju i plana unaprjeđenja. Međutim, stručno-pedagoški nadzor kakav trenutačno provodi ASOO usredotočen je na kurikulum i pojedinačne nastavnike, i zato pokriva većinom

samo prioritarno područje 2 (poučavanje i učenje) i nekoliko kriterija iz područja kurikuluma i upravljanja ustanovom.

Ako aktivnosti stručno-pedagoškoga nadzora budu uključivale i „vanjsko praćenje” prigodom kojega se utvrđuje u kojoj mjeri ustanove za strukovno obrazovanje zadovoljavaju kriterije iz Okvira za samovrjednovanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, tada će postupke stručno-pedagoškoga nadzora i obrasce njihovih izvješća trebati prilagoditi kriterijima kvalitete iz novog Okvira za samovrjednovanje. U tom će slučaju više stručne savjetnike trebati educirati o svim zahtjevima Okvira za samovrjednovanje za strukovno obrazovanje i osposobljavanje te o svrsi i postupcima „vanjskoga praćenja”.

Stručno-pedagoški nadzor kakav trenutačno postoji trebao bi se i dalje provoditi, ali bi ga trebali obavljati *stručnjaci za predmetna područja* koji nastavnicima mogu davati savjete o tome kako najbolje koristiti pedagoške postupke i mjere u poučavanju određenih predmeta/kurikuluma.

9.3. Nacionalna baza podataka i referentna mjerila

Aktivnosti uspoređivanja s referentnim mjerilima provode se kako bi se pronašli bolji načini rada, uspoređujući se s boljim rezultatima što su ih druge ustanove postigle. Takvo uspoređivanje jedna je od aktivnosti koja se koristi za vrijeme samovrjednovanja. U najjednostavnijem obliku toga procesa ustanove pronađu druge relevantne ustanove s kojima mogu uspoređivati svoj rad ili izvedbu. Ta tehnika može biti snažan i djelotvoran alat za unaprjeđenje ustanove. Usporedba s referentnim mjerilima može poslužiti i za potvrđivanje izvješća o samovrjednovanju.

Vanjska će perspektiva omogućiti ustanovama usporedbu svoje vlastite izvedbe sa svojim kolegama na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Pri usporedbi s referentnim mjerilima potrebno je pronaći odgovarajuće ključne indikatore prema kojima će se izvedba mjeriti. Izradba relevantnih informacijskih sustava za potrebe upravljanja i omogućavanje mjerenja prema nacionalnim i međunarodnim ključnim indikatorima trebao bi postati sastavnim dijelom sustava osiguranja kvalitete.

U tu svrhu je u sklopu projekta izrađen internetski alat za samovrjednovanje (e-Kvaliteta)³⁷ koji će omogućiti ustanovama provedbu učinkovite analize koja će davati pouzdane, objektivne i sveobuhvatne podatke pravodobno i lako će se koristiti. Također će im omogućiti usporedbu na temelju rezultata samovrjednovanja.

Ključni indikatori uspješnosti važan su dio postojećih europskih strategija, ali ih je vrlo teško postaviti, a glavna prepreka u tome jest nedostatak prikladna načina za prikupljanje podataka. Ti bi indikatori trebali pokrivati područja kao što su stope uspješnosti, stope osipanja, usvajanje osnovnih kompetencija, kvalifikacije postignute na različitim razinama, sudjelovanje u obrazovanju odraslih, ali i područja podataka, kao što su zadovoljstvo polaznika i poslodavaca obrazovnom uslugom, uključivanje socijalnih partnera i kakvo viđenje javnost ima o sustavu. U obzir treba uzeti i šire čimbenike, kao što su isplativost, učinci ekonomskih i tehnoloških promjena na sustav i na očekivanja dionika te učinci vladinih politika. Djelotvorne nacionalne informacijske sustave i baze podataka uspostavili su MZOŠ (e-Matica), ASOO (VETIS) i NCVVO.

³⁷ Poveznica na e-Kvalitetu može se pronaći na www.asoo.hr

10. PRIJEDLOZI I PREPORUKE

U ovom su poglavlju sažeta neriješena pitanja na razini sustava i ustanova. Preporuke koje slijede rezultat su procjene pilot-projekta samovrjednovanja koji je proveden u ustanovama za strukovno obrazovanje u šk. god. 2010./11.

10.1. Učinkovita kombinacija samovrjednovanja i vanjskoga praćenja

Jedan od rezultata pilot-projekta bio je predložiti metodologije i mehanizme s pomoću kojih bi se učinkovito povezali procesi vanjskoga praćenja i sveobuhvatnoga samovrjednovanja ustanova. Ti su prijedlozi doneseni na temelju rezultata sveobuhvatne pilot-faze samovrjednovanja.

Prethodna poglavlja ove brošure naglasila su koliko je važno vanjsko praćenje za uspješnu provedbu samovrjednovanja u ustanovi. Dobivanje savjeta i smjernica o kriterijima kvalitete i prikupljanju podataka bit će ključno za ustanove kojima je samovrjednovanje novo i koje će se morati samovrjednovati prema svih šest prioriternih područja okvira za samovrjednovanje počevši od rujna 2011. godine. A za razinu sustava (osobito ASOO i MZOS) bit će prijeko potrebno imati valjana i pouzdana izvješća o samovrjednovanju i planove unaprjeđenja koje su prethodno potvrdili vanjski pratitelji procesa također na temelju kriterija iz okvira za samovrjednovanje.

Informacije o organizaciji vanjskoga praćenja i o učinkovitoj kombinaciji samovrjednovanja i vanjskoga praćenja može se pronaći u različitim dijelovima brošure. Čitatelji koje će zanimati više informacija o tom vidu moći će pročitati *Postupak vanjskoga praćenja* i *Priručnik za vanjsko praćenje*, čije se objavljivanje planira u budućnosti.

Poželjno je imati ujednačen okvir za kvalitetu, što će reducirati materijalne i ljudske resurse, a to je očito u interesu ustanova. Ujednačeni okvir za kvalitetu pružao bi opće krovne kriterije kvalitete u okviru kojih bi onda određeni oblici odgojno-obrazovnoga procesa imali svoje specifične standarde i procedure. Na nacionalnoj razini vanjski pratitelji ne bi „pripadali“ nekoj određenoj agenciji ili centru već bi ih se angažiralo ovisno o njihovoj specijalnosti (npr. općeobrazovni predmeti, učenje na radnome mjestu, vrtići, itd.).

10.2. Prijedlozi pilot-ustanova za strukovno obrazovanje

U svojim povratnim informacijama pilot-ustanove, na temelju svog iskustva iz pilot-faze, predlažu sljedeće:

- Agencije bi trebale preuzeti planiranje i provedbu vanjskoga vrjednovanja; voditi nadzor; davati upute za samovrjednovanje; pomagati proces savjetima i preporukama za poboljšanje, napraviti forum za pitanja ustanova, moguće komentare i razmjenu dobre prakse te uspostaviti *help-desk* u ASOO-u sa stručnjacima iz Agencije s istom svrhom.
- Nastavu treba pratiti više osoba koje su iz ustanove, ali koje su iz struke.
- Za sve obrasce su potrebni konkretni primjeri (i objašnjenja na konkretnim primjerima) te ih treba dodati kao dodatke Priručniku.
- Sastaviti popis mogućih dokaza uz svaku skupinu kriterija s pojašnjenjem.
- Preporuča se staviti na kraju Smjernica za samovrjednovanje i Vodiča za pisanje izvješća o samovrjednovanju skraćeni prikaz i sažetak jer bi to bilo vrlo korisno u radu.
- *Stručnjak za samovrjednovanje* nije primjeren naziv – trebao bi se koristiti naziv *koordinator samovrjednovanja (ovaj prijedlog je već usvojen)*.
- Trebalo bi sastaviti pojmovnik u kojemu bi bili objašnjeni najvažniji termini.
- Na kraju priručnika trebalo bi se nalaziti kazalo.
- Trebalo bi dodati kriterije vezane uz disciplinske mjere (*područje kvalitete „Pohađanje nastave“ sadrži neke kriterije koji govore o disciplinskim mjerama*).

Prema utrošenu vremenu u procesu samovrjednovanja u pilot-projektu nužno je osigurati sate nastavnika koji će koordinirati cijeli proces (4-8-sati u normi, ovisno o veličini škole i broju učenika i zaposlenika), ali i članova Povjerenstva (1 sat tjedno u normi i 2 sata u ostalim poslovima), kao i svih zaposlenika koji sudjeluju u procesu osiguranja kvalitete (1-2 sata tjedno u ostalim poslovima).

Preporuča se da se za uvođenje osiguranja kvalitete u ustanove za strukovno obrazovanje koriste - kao pomoć i podrška - pilot-ustanove koje su sudjelovale u pilot-fazi za opće informacije kao i za primjere dobre prakse (vidi dodatak *Završnog izvješća o pilot-projektu, rujan 2011.*).

10.3. Mreže ustanova za strukovno obrazovanje

Vjera u dobrobiti mreža i suradnje potiče većinu europskih zemalja i njihovih vlada na uspostavu komunikacije s javnošću i dionicima SOO-a. Vlade i druge agencije pridaju veliku važnost obrazovanju koje proizlazi iz umrežavanja. Visokokvalitetna suradnja ključna je komponenta u funkcioniranju snažnih autonomnih organizacija. Samouvjerene ustanove žele surađivati s drugima u zajednici kako bi zajednički krenule putem koji vodi postizanju boljih standarda, s njima dijelile resurse i primjere dobre prakse, osigurale visokokvalitetnu uslugu polaznicima i snažnije potaknule zajedništvo.

U RH za prve godine nacionalne provedbe Okvira za samovrjednovanje za SOO (2011./12.), 24 škole se - kao sudionice u pilot-projektu - mogu dodijeliti ostalim ustanovama kao „mentori“. Budući da su te škole već prošle prvi ciklus samovrjednovanja, mogle bi iskoristiti to iskustvo i pružiti savjete ostalim ustanovama. Od takvoga „mentorskoga“ sustava u budućnosti bi se mogla razviti regionalna mreža ustanova za strukovno obrazovanje.

Slika 19. Krojački praktikum u Gospodarskoj školi Čakovec

Stoga će u RH postojati iskustvo zajedničkoga rada ustanova i agencija s nastojanjem da se unaprijede ishodi polaznika. S obzirom na to da je usredotočeno na kvalitetnu suradnju između ustanova i drugih dionika, umrežavanje se pokazalo učinkovitim načinom za unaprjeđenje usluga, podizanje standarda SOO-a u zajednici, poticanje međusobnog učenja i unaprjeđenje te kao pomoć u davanju resursa i jačanju mreža ustanova.

Preporuča se uključivanje raznih važnih skupina dionika u sve mreže ustanova za strukovno obrazovanje. Dionici u SOO-u su svi ljudi koji rade i uče u sklopu ustanove: nastavnici, vrjednovatelji, polaznici, administracija, suradnici ustanove, roditelji, polaznici koji su završili program, osnovne škole čiji su učenici upisali programe inicijalnoga strukovnog obrazovanja, ali i ustanove za daljnje obrazovanje, potencijalni poslodavci i tržište rada, obrazovne institucije i socijalni partneri, društvo u cjelini.

Treba istaknuti da se posebna pozornost treba posvetiti poduzećima i poslodavcima kao suradnicima u SOO-u (naukovanje, praktično učenje na radnome mjestu, stručna praksa, itd.). Dionike se može intervjuirati i prigodom samovrjednovanja i pri vanjskomu praćenju. Dionici mogu biti i kolege u revidiranju (vidi sljedeće poglavlje) ako njihova specijalnost i znanje pridonose procesu revidiranja.

10.4. Međusobno revidiranje i međusobno učenje

Jedan vrlo obećavajući instrument osiguranja kvalitete i razvoja je međusobno revidiranje (*engl. Peer Review*) – vanjsko praćenje ustanova za strukovno obrazovanje koje provode kolege iz druge srodne ustanove. Trenutačne se postavke osiguranja kvalitete u Europi također usmjeravaju na međusobno revidiranje. Europski priručnik za međusobno revidiranje³⁸, objavljen 2007. i namijenjen inicijalnom strukovnom obrazovanju, proširit će se i na ostale segmente strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Međusobna revizija i međusobno učenje putem mreža ustanova mogli bi u budućnosti zamijeniti vanjsko praćenje, iako bi potvrđivanje izvješća o samovrjednovanju ustanove i plana unaprjeđenja i dalje trebalo biti u nadležstvu ASOO-a.

Slika 20. Krojački praktikum u Obrtničkoj školi Sisak

Međusobno se revidiranje može temeljiti na aktivnostima vezanima uz kvalitetu, dakle na aktivnostima koje su već uspostavljene u ustanovi; isplativo je i njeguje umrežavanje i razmjenu između ustanova. Bit procesa je promicanje kontinuiranog unaprjeđenja kvalitete u ozračju otvorenosti i međusobnoga povjerenja kojima se pridonosi transparentnosti i usporedivosti na europskoj razini. Cijeni se dobra praksa i potiče međusobno učenje

u procesu koji je dinamičan, poticajan te koristan i ustanovama koje se revidira i kolegama koji provode tu reviziju.

Međusobno revidiranje je vrsta vanjskoga praćenja kojemu je svrha pružati podršku ustanovi koju se revidira u njezinim nastojanjima da osigura i unaprijedi kvalitetu. Vanjska skupina stručnjaka, tj. kolega iz druge ustanove, pozvana je da procijeni kvalitetu različitih područja, primjerice kvalitetu odgojno-obrazovnoga procesa iz pojedinih predmetnih područja ili pak organizaciju čitave ustanove. Za procesa praćenja kolege iz druge ustanove posjećuju ustanovu koju revidiraju. Kolege su vanjske osobe koje rade u sličnom okruženju i imaju specifično stručno znanje i iskustvo u području koje procjenjuju. Oni su neovisni i podjednako kvalificirani kao i osobe čiju su izvedbu došli procijeniti.

Ustanove za strukovno obrazovanje mogu očekivati da će od međusobnoga revidiranja imati sljedeće koristi:

- primjedbe, ali i dobronamjerne povratne informacije o kvaliteti njihova odgojno-obrazovnoga procesa od kolega iz iste branše
- susretanje s vanjskim viđenjem njihova rada

³⁸ Europski priručnik za međusobno revidiranje za inicijalni SOO (*engl. European Peer Review Manual for initial VET*), projekt *Leonardo da Vinci*, AT/04/C/F/TH-82000, 2007; www.peer-review-education.net

- osiguravanje kvalitete njihove usluge
- predstavljanje prednosti i izlaganje njihovih primjera dobre prakse
- povećanje odgovornosti prema dionicima
- uočavanje nedostataka i uskih grla
- dobivanje savjeta i otkrivanje primjera dobre prakse kod kolega
- međusobno učenje s kolegama
- uspostavu mreža i suradnje s drugim ustanovama
- dobivanje izvješća o vanjskom praćenju njihove kvalitete po razmjerno niskoj cijeni.

Europski priručnik za međusobno revidiranje³⁹, razvijen za odvijanja projekta *Leonardo da Vinci*, opisuje standardni europski postupak provedbe međusobnoga revidiranja u inicijalnome SOO-u. Europski sustav međusobnoga revidiranja pomaže ustanovama u određivanju trenutačnoga stanja što se tiče kvalitetne usluge i daje vrijedne prijedloge i preporuke za unaprjeđenje. Svrha postupka je dakle poticati kontinuirano unaprjeđenje kvalitete.

U hrvatskom okviru za osiguranje kvalitete međusobno se revidiranje može provoditi kao nova metodologija za postizanje i poboljšavanje kvalitete. Može se koristiti kao prošireno unutarnje vrjednovanje i kao vanjsko praćenje kvalitete odgojno-obrazovnoga procesa. Trenutačna procedura vanjskoga praćenja u sklopu okvira za kvalitetu u SOO-u poklapa se sa zahtjevima europske procedure međusobnoga revidiranja i u skladu je s područjima kvalitete, kriterijima i indikatorima međusobne revizije.

Kako bi se poticalo daljnje međusobno učenje i unaprjeđenje, ASOO i NCVVO trebali bi izraditi metodologiju međusobnoga revidiranja koja će nadopuniti metodologiju mreža ustanova.

10.5. Neprekidno stručno usavršavanje

Trebalo bi organizirati redovite nacionalne stručne skupove i sastanke radi standardizacije postupaka kojima bi se prikupljale i diseminirale informacije. Važno je da se nastavi s edukacijama i standardizacijskim sastancima za sve one koji su uključeni u aktivnosti osiguranja kvalitete. Edukacije o osiguranju kvalitete radi diseminiranja informacija također je potrebno povremeno vrjednovati kako bi se izbjegla kriva tumačenja i gubitak informacija i sadržaja. Stoga je potrebno uspostaviti procedure vrjednovanja i takvih diseminacijskih edukacija.

Redovite standardizacijske vježbe nužne su za kontinuirani profesionalni razvoj unutarnjih i vanjskih pratitelja, koordinatora kvalitete, koordinatora samovrjednovanja i vrjednovatelja. Kontinuirano stručno usavršavanje mora uključivati standarde i vrjednovanje (npr. praćenje i procjene) izvedbe. Nastavnike treba poticati na timski rad i u ustanovi i na

39 Europski priručnik za međusobno revidiranje za inicijalni SOO (engl. *European Peer Review Manual for initial VET*), projekt *Leonardo da Vinci*, AT/04/C/F/TH-82000, 2007; www.peer-review-education.net

okupljanjima umreženih ustanova. Ustanove moraju ojačati suradnju s poduzećima zbog učenja na radnome mjestu za polaznike i nastavnike.

Nastavnici koji su članovi povjerenstva za kvalitetu ili su na neki drugi način uključeni u aktivnosti osiguranja kvalitete trebaju proći edukaciju kako bi bili osposobljeni za izradbu dokumentacije i procesa osiguranja kvalitete. Nastavnici koji su zaduženi za određene aktivnosti osiguranja kvalitete trebali bi biti oslobođeni dijela nastave, a to se osobito odnosi na koordinatore kvalitete. Također bi trebalo organizirati redovite/godišnje edukacije za ravnatelje ustanova, koordinatore kvalitete, nastavnike, poslodavce, roditelje i polaznike.

10.6. Pojmovnik

Za trajanja projekta izrađen je pojmovnik koji opisuje pojmove osiguranja kvalitete i objašnjava kako se terminologija koristi u sklopu projekta razvoja osiguranja kvalitete te objašnjava instrumente osiguranja kvalitete (npr. priručnik za samovrjednovanje).

Pojmovnik je trenutačno radni dokument i trebao bi biti dovršen i uključen kao zasebni dokument u *Priručnik za samovrjednovanje* (1. izdanje, 2011.), koji se može pronaći na www.asoo.hr.

10.7. Predloženi kratkoročni i dugoročni ciljevi

Kratkoročni ciljevi

Ova pitanja bi trebalo riješiti u šk. god. 2011./12.

1. ASOO-ov pojmovnik, kada bude dostupan, uključiti ga kao dodatak Priručniku za samovrjednovanje.
2. Svi relevantni dionici i agencije trebaju uspostaviti mehanizme i postupke vanjske provjere ili revizije (npr. koja agencija je odgovorna, koliko vanjskih revizija treba biti, koja vrsta posjeta, koje su mjere ili poticaji).
3. ASOO mora razviti postupke vanjskoga praćenja koji će uključivati potvrđivanje procesa samovrjednovanja prema kriterijima iz okvira za samovrjednovanje.
4. Potrebno je uspostaviti nacionalnu bazu podataka s nacionalnim referentnim mjerilima.
5. Na temelju rezultata ciklusa samovrjednovanja i vanjskoga praćenja iz 2011./12., relevantna ministarstva i agencije moraju utvrditi prve odgovarajuće ključne indikatore uspješnosti.
6. Kao dio razvoja nacionalne baze podataka i ključnih indikatora ministarstva i agencije moraju promicati internetski alat za samovrjednovanje (e-Kvaliteta)⁴⁰ te odrediti kako će financirati edukacije ustanova za korištenje alata.

40 Poveznica na e-Kvalitetu može se pronaći na www.asoo.hr

7. Kao dio mehanizama vanjske provjere ili revizije, potrebno je razviti učinkovite postupke za davanje savjeta i smjernica ustanovama (npr. savjetodavni posjeti vanjskih pratitelja i godišnji sastanci koordinatora kvalitete i samovrjednovanja); možda bi trebalo redefinirati ulogu savjetnika ASOO-a i osigurati im edukaciju za novu ulogu.
8. Kao dio mehanizama vanjske revizije, potrebno je razviti učinkovite postupke kontinuiranoga stručnog usavršavanja viših savjetnika, vanjskih pratitelja, koordinatora samovrjednovanja i kvalitete i drugih, uključujući i standarde i vrjednovanja (npr. praćenja i procjene) njihove izvedbe, te postupke licenciranja/certificiranja osoblja.

Dugoročni ciljevi

Ova pitanja bi trebalo riješiti u sklopu nacionalnoga strateškoga plana razvoja sustava SOO-a, a nisu napisana nikakvim određenim slijedom.

1. Nužno je daljnje usklađivanje ASOO-a i NCVVO-a u razvijanju jedinstvenoga Nacionalnog okvira osiguranja kvalitete koji će obuhvaćati sve odgojno-obrazovne ustanove.
2. Dosad se okvir za samovrjednovanje usmjeravao na postupke na razini ustanova, kao što je samovrjednovanje; a vanjsko praćenje te odobravanje ustanova, kriterije osiguranja kvalitete i postupke potvrđivanja kvalifikacija i modula, licenciranje strukovnog osoblja i certificiranje postignuća polaznika treba uskladiti s novim kvalifikacijskim okvirom.
3. Potrebno je uspostaviti postupke samovrjednovanja sustava i izradbe godišnjeg izvješća o kvaliteti sustava.
4. Potrebno je izraditi bazu podataka odobrenih ustanova za strukovno obrazovanje te kvalifikacije za koje su licencirane.
5. Potrebno je izraditi bazu podataka svjedodžbi i drugih javnih isprava izdanih polaznicima.
6. Za usklađivanje redovnoga, trajnoga, javnoga i privatnoga SOO-a važe isti kriteriji i postupci koji se mogu koristiti gdje je primjenjivo, s tim da postoji samo jedan okvir osiguranja kvalitete za čitav sektor SOO-a.
7. Prepoznate su izvrsne ustanove za strukovno obrazovanje, na neki način se nagrađuju i potiče ih se na dijeljene primjera dobre prakse.
8. Učinkoviti nacionalni informacijski sustavi i baze podataka daju mogućnosti ustanovama i drugim dionicima da uče iz primjera najbolje prakse putem objavljenja vodiča, izvješća, referentnih mjerila i studija slučajeva.
9. Regionalne mreže osiguranja kvalitete podržavaju nastojanja ustanova da unaprijede kvalitetu tako što utvrđuju i dijele primjere dobre prakse.

DODATCI

A. Europski ključni indikatori uspješnosti 55

B. Skraćenice 56

Slika 21. Cvjećari u Gospodarskoj školi Čakovec

DODATAK A

EUROPSKI KLJUČNI INDIKATORI USPJEŠNOSTI

Opći indikatori

1. Relevantnost sustava osiguranja kvalitete za ustanove za strukovno obrazovanje:
 - a. udio ustanova koje primjenjuju interne sustave osiguranja kvalitete propisane zakonom/na vlastitu inicijativu;
 - b. udio akreditiranih ustanova.
2. Ulaganje u stručno usavršavanje nastavnika:
 - a. udio nastavnika koji pohađaju stručna usavršavanja
 - b. iznos uloženi sredstva.
3. Stopa sudjelovanja u strukovnim programima – broj sudionika u strukovnim programima prema:
 - a. vrsti programa;
 - b. pojedinačnim kriterijima polaznika;
 - c. socijalnim kriterijima.
4. Stopa završavanja strukovnih programa – broj polaznika koji su uspješno završili ili prijevremeno napustili strukovne programe prema:
 - a. vrsti programa;
 - b. pojedinačnim kriterijima polaznika;
 - c. socijalnim kriterijima.
5. Stopa polaznika strukovnih programa koji su nastavili s obrazovanjem/zaposlili se:
 - A. Odredite polaznika nakon uspješno završena programa prema:
 - a. vrsti programa,
 - b. pojedinačnim kriterijima polaznika,
 - c. socijalnim kriterijima;
 - B. Udio zaposlenih polaznika nakon uspješno završena programa prema:
 - a. vrsti programa,
 - b. pojedinačnim kriterijima polaznika,
 - c. socijalnim kriterijima.

6. Stopa zadovoljstva: uporaba stečenih kompetencija na radnome mjestu prema:
 - a. vrsti programa;
 - b. pojedinačnim kriterijima polaznika;
 - c. socijalnim kriterijima;
 - d. perspektivi/zadovoljstvu polaznika;
 - e. perspektivi/zadovoljstvu poslodavca;
 - f. vrsti zanimanja.

Kontekstualni indikatori

7. Nezaposlenost
 - a. kategorije prema definicijama ILO-a i OECD-a.
8. Učestalost osjetljivih skupina:
 - A. Postotak sudionika u SOO-u koji su klasificirani kao pripadnici osjetljivih skupina:
 - a. prijevremeno napuštanje programa,
 - b. mladi nezaposleni (<25 god.),
 - c. dugo nezaposleni (>1 god.),
 - d. stariji (>55 god.),
 - e. etničke manjine,
 - f. osobe s invaliditetom;
 - B. Stopa uspješnosti osjetljivih skupina prema dobi i spolu.

Kvalitativni indikatori

9. Mehanizmi za utvrđivanje obrazovnih potreba na tržištu rada:
 - a. informacije o mehanizmima s pomoću kojih je moguće utvrditi mijenjanje potreba na različitim razinama;
 - b. dokaz o njihovoj učinkovitosti.
10. Sheme koje se koriste za promicanje boljeg pristupa SOO-u:
 - a. informacije o postojećim shemama na različitim razinama;
 - b. dokaz o njihovoj učinkovitosti.

DODATAK B SKRAĆENICE

Engleski	Hrvatski	Puni naziv na engleskome jeziku i detalji	Puni naziv na hrvatskome jeziku i detalji
AVETAE	ASOO	Agency for VET & Adult Education	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
NCEEE	NCVVO	National Centre for the External Evaluation of Education	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
CQAF		Common Quality Assurance Framework for VET in Europe, ratified in May 2004 and revised in June 2007 as the EQARF-VET	Zajednički okvir osiguranja kvalitete za SOO u Europi, ratificiran u svibnju 2004. i revidiran u lipnju 2007. kao EQARF-VET
CVET		Continuing Vocational Education & Training	Trajno strukovno obrazovanje i osposobljavanje
EQARF		European Quality Assurance Reference Framework for VET	Europski referentni okvir za osiguranje kvalitete u SOO-u
EQF		European Qualifications Framework	Europski kvalifikacijski okvir
IVET		Initial Vocational Education & Training	Redovno strukovno obrazovanje i osposobljavanje
KPIs		Key Performance Indicators	Ključni indikatori uspješnosti
MoSES	MZOS	Ministry of Science, Education, and Sport	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
CROQF	HKO	Croatian Qualifications Framework	Hrvatski kvalifikacijski okvir
SA and IP		Self-Assessment and Improvement Plan by VET Providers	Samovrjednovanje i plan unaprjeđenja ustanova = godišnje izvješće i plan
PDP		Provider Development Plan	Razvojni plan ustanove = dugoročni plan
VET	SOO	Vocational Education & Training	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

